

UiO : **Det juridiske fakultet**

Tilbakekall av statsborgerskap

Basert på uriktige eller ufullstendige opplysninger

Kandidatnummer: 716

Leveringsfrist: 25. april 2018

Antall ord: 15 327

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Tema og aktualitet.....	1
1.2	Problemstilling.....	3
1.3	Avgrensning og presisering.....	3
1.4	Metode- og kildebruk.....	4
1.5	Fremstillingen videre.....	5
2	NORSK STATSBOGERSKAP.....	7
2.1	Innledning.....	7
2.2	Bakgrunn.....	7
	2.2.1 Rammene for tilbakekall.....	8
2.3	Erverv av norsk statsborgerskap.....	12
2.4	Tap av norsk statsborgerskap.....	13
2.5	Vilkårene for tilbakekall av statsborgerskap ved ugyldighet.....	15
	2.5.1 Det objektive vilkår.....	17
	2.5.2 Det subjektive vilkår.....	20
2.6	Forvaltningsskjønnet.....	23
2.7	Rettsvirkningene.....	26
2.8	Konklusjon.....	28
3	TILBAKEKALL AV BIPERSONERS STATSBOGERSKAP.....	32
3.1	Innledning.....	32
3.2	Rammer for tilbakekall ved saker vedrørende barn.....	32
3.3	Skyldidentifiseringen mellom foreldrene og barn.....	35
3.4	Alminnelige forvaltningsrettslige regler (ugyldighet) – uriktig identitet.....	38
3.5	Alminnelige forvaltningsrettslige regler (ugyldighet) – øvrige vilkår.....	40
3.6	Konklusjon.....	41
4	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....	43
4.1	Oppsummering og konklusjon.....	43
4.2	Avsluttende betraktninger: komparative perspektiver.....	44
5	LITTERATURLISTE.....	49

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

Tema for oppgaven er tilbakekall av statsborgerskap. Statsborgerskap innebærer et rettslig bånd mellom stat og individ som tilegner personen visse rettigheter og plikter.¹ Som norsk statsborger vil du ha rett til ubetinget opphold i riket, rett til å ta arbeid, rett til å stemme ved valg, rett til norsk pass, med mer.

En sentral rettsvirkning av et tilbakekall av et vedtak om norsk statsborgerskap er at personen igjen blir utlending² og ikke lenger har grunnlag for opphold i Norge. Adgangen til å tilbakekalle vedtak om norsk statsborgerskap er regulert i statsborgerloven § 26 annet ledd. Vedtak om statsborgerskap kan tilbakekalles der det er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger. Eksempler på dette kan være at søkeren³ har fremlagt uriktige opplysninger om sin identitet, ekteskap, vandel eller botid, eller det fremkommer i ettertid at søkeren på vedtakstidspunktet ikke hadde til hensikt å forbli boende i Norge.⁴

Statsborgerskap er en av de viktigste rettighetene man kan ha som borger i det norske samfunnet. Tilbakekall av statsborgerskap anses derfor som et svært inngripende vedtak overfor en person. I NOU 2015:4 heter det:

"Norsk statsborgerskap er ikke bare en formalitet, men også et symbol på tilhørighet til Norge, og en del av en persons identitet. Tapet av statsborgerskap kan derfor føles mer alvorlig for den enkelte enn det de konkrete rettighetstapene skulle tilsi".⁵

Mens Høyesterettsdommer Bårdsen uttaler:

«Statsborgerskap utgjør, etter mitt syn, et grunnleggende rettslig, sosialt og psykologisk bånd, som kan være av avgjørende betydning for et menneskes identitet og utvikling gjennom hele

¹ Representantforslag 33 S (2016-2017)

² Med "utlending" mener jeg alle personer som ikke er norsk statsborger, jfr. utl. § 5 første ledd. Dette omfatter de som har mistet eller fått fratatt sitt norske statsborgerskap.

³ Med "søkeren" mener jeg her alle personer som innehar norsk statsborgerskap, men som har en tilbakekallssak oppe til vurdering.

⁴ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177

⁵ NOU 2015: 4 s. 21-22

livet, fra fødsel til død.» Saken omhandlet en kenyansk statsborger som ble utvist og fikk avslått sin søknad om familiegjening med datter på nesten 5 år, som er født som norsk statsborger.⁶

UDI tilbakekaller nå mer enn før. Tall fra UDI viser at Direktoratet tilbakekalte 65 statsborgerskap i 2016. Dette er rekordmange tilbakekallelser sammenlignet med tidligere år. I 2015 ble det tilbakekalt 26 statsborgerskap. Det er mer enn en fordobling på ett år. I 2014 ble 14 statsborgerskap tilbakekalt. Mens i 2013 var tallet nede i 7. Tallene viser en markant økning de siste årene.⁷

Den fremtredende debatten om regelverk og praksis blant politikere og samfunnet, samt økende antall saker til UDI for vurdering av tilbakekall av norsk statsborgerskap har skapt et behov for klarere regelverk og praksis. Dette temaet fanget oppmerksomheten til det norske fagmiljøet i 2017 gjennom den såkalte Mahad-saken. Saken reiste blant annet spørsmålet om det hadde blitt gitt uriktige opplysninger om Mahads identitet, herunder nasjonalitet, da han kom som barn til Norge som asylsøker fra Somalia, og om hans etterfølgende erverv av norsk statsborgerskap derfor kunne tilbakekalles. Nevnte sak fikk stor plass i nyhetsbildet da UNE opprettholdt Utlendingsdirektoratet (UDI/direktoratet) sin avgjørelse om å tilbakekalle Mahads statsborgerskap etter nærmere 16 års opphold i Norge. Saken ble brakt inn for tingretten som opprettholdt UNEs (UNE/nemda) avgjørelse.⁸ Saken er anket videre til lagmannsretten, og er med det ikke endelig avgjort. Saken rettet lyset mot det norske regelverket vedrørende tilbakekall av vedtak om statsborgerskap - særlig adgangen til å tilbakekalle vedtak om statsborgerskap på grunn av uriktige identitetsopplysninger gitt av personens foreldre mv. mens han eller hun var barn. Viser også til stort nyhetsoppslag i ett av landets største aviser, VG med tittelen; «UDI vurderer å tilbakekalle 500 norske statsborgerskap».⁹

⁶ Rt. 2015 s. 93 (avsnitt 76)

⁷ Brev fra UDI til departementet

⁸ TOSLO-2016-156090

⁹ vg.no

1.2 Problemstilling

Denne oppgaven vil inneholde en redegjørelse for og gi en analyse av tilbakekall av vedtak om statsborgerskap som følge av uriktige eller ufullstendige opplysninger.

Statsborgerloven § 26 annet ledd lyder:

«Et vedtak om statsborgerskap kan tilbakekalles der omgjøringsadgang følger av forvaltningsloven § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler. Tilbakekall av statsborgerskap som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket.»

Oppgaven vil ha særlig fokus på disse vilkårene: uriktige og/eller ufullstendige opplysninger som er gitt mot bedre vitende. Eller der hvor personen har fortiet om uriktige og/eller ufullstendige forhold av vesentlig betydning for vedtaket. Gjennom denne oppgaven ønsker jeg å gå i dybden av nevnte vilkår. Formålet med analysen er å identifisere innholdet og rekkevidden av regelverket vi har i dag.

På grunnlag av redegjørelsen av tilbakekallsadgangen i stbl. § 26 annet ledd annet punktum, vil oppgaven se på spørsmålet om hvilken adgang det er til å tilbakekalle vedtak om statsborgerskap på grunn av uriktige eller ufullstendige opplysninger gitt av andre da personen var barn.

1.3 Avgrensing og presisering

Statsborgerskap i Norge erverves etter statsborgerlovens bestemmelser, Lov om norsk statsborgerskap av 10. juni 2005 nr. 51. Regler om tap av statsborgerskap er hjemlet i lovens kapittel 5. I dette kapittelet finner vi statsborgerlovens § 26 som tar for seg adgangen til å tilbakekalle et statsborgerskap.

Slik loven er utformet er det viktig å holde et klart skille mellom opphør av statsborgerskap og tilbakekall av statsborgerskap. Opphør av et statsborgerskap medfører at personens norske statsborgerskap ikke lenger gjelder, men hvor vedkommende vil anses for å ha vært norsk statsborger tidligere. Mens et tilbakekall av vedtak om statsborgerskap fører til at personen anses for å ikke hatt noen tidligere gyldige oppholdstillatelser i Norge, dermed fått innvilget

statsborgerskap på uriktig grunnlag. Dette vil resultere i at søkeren mister opphold i riket som følge av forhold som kan skyldes han eller hun, og hvor personen er å betrakte som utlending igjen.¹⁰ Oppgaven vil ikke behandle opphør av statsborgerskap.

Tilbakekallsadgangen kan benyttes av to grunner: som følge av manglende løsning fra annet statsborgerskap eller som følge av ugyldighet.¹¹ Jeg vil i denne oppgaven ikke ta for meg tilbakekall av vedtak om statsborgerskap som følge av manglende løsning fra annet statsborgerskap.

Tilbakekall av vedtak om statsborgerskap etter forvaltningsloven § 35¹² eller alminnelige forvaltningsrettslige regler vil bli berørt av hensyn til oppgavens helhet, men ikke bli særskilt behandlet.

Videre vil oppgaven avgrenses mot den prosessuelle adgangen, herunder reglene for saksbehandling og saksgang for tilbakekallssaker. Oppgaven vil heller ikke behandle spørsmålet om tilbakekall som følge av straffbare forhold.

1.4 Metode- og kildebruk

Ved løsning av denne oppgaven og dens problemstilling vil jeg bruke alminnelig juridisk metode, herunder en deskriptiv analyse. Juridisk metode, eller rettskildelære innebærer fremgangsmåten for fastleggningen av innholdet av rettsregler og løse konkrete rettsspørsmål. Jeg vil dermed bruke relevante rettskilder for å prøve å tolke innholdet av stbl. § 26 annet ledd annet punktum, i henhold til særskilte kriterier.¹³

Gjeldende statsborgerlov av 2005 er den sentrale lovteksten i oppgaven, Lov om norsk statsborgerskap av 10. juni 2005 nr. 51, og dens forarbeider.¹³ Heretter forkortet ved "statsborgerloven" eller "stbl". Loven regulerer erverv og tap av norsk statsborgerskap, jfr. lovens § 1 første ledd.

¹⁰ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177

¹¹ UDIRS-2014-11 pkt. 3.4

¹² LOV-1967-02-10

¹³ Jusleksikon.no

¹³ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)

Offentlige utredninger som er aktuelle for min problemstilling er: Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap¹⁴, som ble utgitt forut for gjeldende statsborgerlov. En nyere offentlig utredning som berør emnet om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap er: Tap av norsk statsborgerskap¹⁵, som ble utgitt etter ikrafttreddelsen av 2005-loven.

Oppgaven vil også bruke relevante praksisnotater og rundskriv tilhørende UDI og/eller UNE, som er av stor betydning på utlendingsrettens område. Innstillinger til Stortinget¹⁶ vil også bidra til å belyse enkelte spørsmål.

På utlendingsrettsområdet har alle saker sin rot i et vedtak som er unntatt fra offentligheten. Det er ett fåtall av disse avgjørelsene som blir prøvd av domstolene. Det er derfor sparsomt med rettsavgjørelser som direkte omhandler stbl. § 26 annet ledd annet punktum. Det vil derfor være av betydning å se hen til lignende rettspraksis når det gjelder faktum og/eller rettsregelen som er opp til vurdering. Dette vil bidra til å trekke ut enkelte rettssetninger. Videre vil det av samme grunn være et behov for å se på avgjørelser fra lavere rettsinstanser, tingretten og lagmannsretten.

Internasjonale konvensjoner slik som den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) og FNs barnekonvensjon skal gjelde som norsk lov. Dette fremgår av menneskerettsloven (mrl.) § 2 første ledd punkt 1 og punkt 4. Ved motstrid vil konvensjonene ha forrang, jfr. mrl. § 3. Begge konvensjonene er relevante i forhold til saker om tilbakekall, og for saker om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap for bipersoner.¹⁸

1.5 Fremstillingen videre

I kapittel 2 vil jeg gi dere en innføring i problemområdet ved å se på bakgrunnen, fremgangsmåten og håndteringen av saker om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap, samt en innføring av tilbakekallsreglene og dens vilkår. Deretter vil jeg se på rammene for

¹⁴ NOU 2000: 32

¹⁵ NOU 2015: 4

¹⁶ Innst. 269 S (2016-2017)

¹⁸ "Biperson" er en person som har ervervet sin tillatelse, eller statsborgerskap, på grunnlag av en annen persons fremlagte opplysninger. Her vil det gjerne være barn som har fått norsk statsborgerskap gjennom deres foreldre, jfr. stbl. § 17.

forvaltningens beslutninger om tilbakekall. Til slutt i dette kapitlet vil jeg se på virkningene av et tilbakekall av vedtak om statsborgerskap.

Videre i kapittel 3 vil jeg ta for meg tilbakekall av vedtak om statsborgerskap der andre har oppgitt uriktige eller ufullstendige opplysninger på vegne av barn eller barnebarn. Herunder de rammene og vilkårene som oppstår.

Til slutt, i kapittel 4 vil jeg oppsummere og svare på oppgavens problemstilling så langt det lar seg gjøre, etterfulgt av rettspolitiske betraktninger.

2 Norsk statsborgerskap

2.1 Innledning

I dette kapittelet vil jeg redegjøre nærmere for norsk statsborgerskap, herunder bestemmelsene for innvilgelse og tilbakekall av vedtak om statsborgerskap. For å kunne ha en forståelse for regelverket knyttet til tilbakekallsspørsmålet ser jeg det nyttig å kort redegjøre for bakgrunnen for og hvor vedtaket om tilbakekall oppstår. Formålet er å etablere vurderingsgrunnlaget for den videre analysen. Deretter vil jeg kort gjennomgå reglene for erverv og tap av norsk statsborgerskap. Hovedvekten i dette kapittelet vil være på tilbakekallsbestemmelsen, herunder en vurdering og tolkning av dens vilkår.

2.2 Bakgrunn

I 1814 foreslo Konstitusjonskomiteen en definisjon av norsk borger i Grunnlovsutkastet § 53. Bestemmelsene ble derimot ikke inntatt i Grunnloven. På slutten av 1800-tallet fikk professor Aschehoug i oppdrag av Justisdepartementet å utarbeide et forslag til norsk statsborgerlov. Før dette hadde man ingen lovgivning om hvem som ble ansett for å være statens borgere. Aschehoug forslag ble vedtatt som lov i 1888. Denne loven inneholdt bestemmelser om erverv og tap av norsk statsborgerskap med mer.¹⁹

Dens etterfølger 1924-loven bygget på et lovsamarbeid mellom Danmark, Norge og Sverige. 1950-loven ble også til gjennom et samarbeid mellom Norge, Danmark og Sverige.²⁰

I forrige lov av 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett¹⁷ hadde vi ikke regler om tilbakekall av statsborgerskap. Tilbakekall av statsborgerskap skjedde imidlertid etter ulovfestede regler om omgjøring på grunnlag av uriktige eller bristende forutsetninger, eller etter reglene i forvaltningsloven § 35 om ugyldige vedtak. Denne hjemmelen er nå inkorporert i stbl. § 26 annet ledd første punktum: «Et vedtak om statsborgerskap kan tilbakekalles der omgjøringsadgangen følger av forvaltningsloven § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler». Videre uttaler forarbeidene: «Bestemmelsens annet ledd er strengt tatt overflødig ved siden av forvaltningsloven § 35 om omgjøring av vedtak uten klage og de ulovfestede regler

¹⁹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 2.3

²⁰ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 2.3

¹⁷ Jfr. stbl. § 34 om ikrafttredelse av ny lov og opphevelse av tidligere lov

om omgjøring på grunnlag av uriktige eller bristende forutsetninger.»¹⁸ Forslaget om stadfestelse av regler om tilbakekall av statsborgerskap ble lagt frem i ot.prp. nr. 41 (2004-2005), og senere lovfestet i gjeldende lov.¹⁹ Lovfesting av tilbakekallsregelen synliggjør at statsborgerskap kan tilbakekalles på grunn av ugyldighet.²⁰ Hjemmelen for tilbakekall ble enstemmig vedtatt av Stortinget i 2005. Saker om tilbakekall behandles først av UDI og kan påklages til UNE.²¹

UDI og UNEs vedtak kan bringes inn for domstolene. Fra 2012 og frem til 16. januar 2017 har totalt 138 personer fått tilbakekalt sine norske statsborgerskap på grunn av uriktige opplysninger. I perioden 2011-2017 har domstolene behandlet 19 saker om tilbakekall av norsk statsborgerskap etter stbl. § 26 annet ledd. UNEs vedtak om tilbakekall opprettholdes i det store flertallet av sakene. I fire av de 19 sakene som domstolene har behandlet er det avsagt dom om ugyldig forvaltningsvedtak. Alle de fire sakene hvor forvaltningsvedtaket ble kjent ugyldig av domstolene gjaldt bevisvurderingen i saker som gjaldt omgåelsesekteskap.²²

Mange av de som har fått sine vedtak om statsborgerskap tilbakekalt, er flyktninger som har kommet fra områder eller land hvor identifikasjonspapirer ikke har notoritet for norske myndigheter. Enkelte har kanskje aldri hatt slike papirer, eller så har de dokumenter som utlendingsmyndighetene ikke stoler på er korrekte. De aller fleste er personer som har fått opphold i Norge på bakgrunn av at utlendingsmyndighetene har vurdert at vedkommende kommer fra et konfliktområde og dermed hadde et behov for beskyttelse, og derfor får status som flyktning.²³

2.2.1 Rammene for tilbakekall

2.2.1.1 Europarådskonvensjonen av 1997

Bestemmelsene om tap av norsk statsborgerskap må ses på bakgrunn av de internasjonale forpliktelser Norge har. Enhver stat kan ved sin lovgivning bestemme hvem som er dens statsborgere, og at lovgivningen skal anerkjennes av andre stater, så langt den ikke strider mot

¹⁸ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 232 tredje avsnitt

¹⁹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s.177

²⁰ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

²¹ Innst. 269 S (2016-2017) s. 8 Vedlegg 1

²² Innst. 269 S (2016-2017) s. 8-9 Vedlegg 1

²³ Representantforslag 33 S (2016-2017)

internasjonal overenskomst, internasjonal sedvane eller internasjonale rettsprinsipper på statsborgerrettens område.²⁴

Etter Europarådskonvensjonen av 1997²⁵ artikkel 7 nr. 1 er hovedregelen at en statspart, her forvaltningen, ikke kan frata en borger dens statsborgerskap. Unntakstilfellene er uttømmende opplistet i artikkelens nr. 1 bokstav a til g. Etter konvensjonens artikkel 7 nr. 1 bokstav b kan vedtak om statsborgerskap tilbakekalles når det er ervervet ved hjelp av:

*«svikaktig fremferd, falske opplysninger eller fortielse av relevante fakta vedrørende søkeren».*²⁶

Den engelske teksten lyder slik:

*«... by means of fraudulent conduct, false information or concealment of any relevant fact attributable to the applicant».*²⁷

Videre ved situasjoner vedrørende barn kan en statspart i henhold til konvensjonens artikkel 7 nr. 2 vedta bestemmelser om at barn, hvis foreldrene taper dens statsborgerskap etter artikkel 7 nr. 1 bokstav b, også taper sitt statsborgerskap, med mindre en av foreldrene beholder statsborgerskapet.²⁸

Situasjoner som omfattes av artikkel 7 nr. 1 bokstav b er de eneste der statene tillates å tilbakekalle statsborgerskapet, selv om personen derved blir statsløs. Dette fremgår av artikkel 7 nr. 3. Videre fremgår det av forklarende kommentarer punkt 63 til artikkel 7 nr. 1 at når ervervet av statsborgerskap har vært resultat av svikaktig fremferd i henhold til bokstav b, kan statene velge mellom å frata vedkommende statsborgerskapet (opphør) eller å anse statsborgerskapet for aldri å ha vært ervervet (tilbakekall).²⁹

²⁴ NOU 2015:4 s. 32 pkt. 5.2, jfr. FN-konvensjonen av 1930 (Haag-konvensjonen), art. 1 og 2

²⁵ Den europeiske konvensjonen om statsborgerskap av 6. november 1997, ratifisert ved stbl. § 35

²⁶ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

²⁷ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

²⁸ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

²⁹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

For å konkludere så er de norske reglene i statsborgerlovgivningen vedrørende tilbakekall i tråd med de internasjonale forpliktelsene Norge har, jfr. stbl. § 35 første ledd.

2.2.1.2 EMK artikkel 8

EMK artikkel 8 hjemler retten til respekt for privatliv og familieliv. Ved vurderingen av om denne bestemmelsen er krenket, vil EMD først ta stilling til om det foreligger et inngrep i den enkeltes privatliv eller familieliv. Og hvis dette er tilfelle, vil EMD vurdere om inngrepet er lovmessig, om det ivaretar et legitimt formål og om det er nødvendig i et demokratisk samfunn.³⁰

LB-2012-157918 dreide seg om tilbakekall av bipersons, her sønn, vedtak om statsborgerskap som følge av farens tilbakekallssak. I denne saken uttalte lagmannsretten:

«Av dette fremgår det at utvisning kan være en krenkelse av privatlivet. Lagmannsretten legger for sin del til grunn at også tilbakekall av statsborgerskap kan være en krenkelse av privatlivet, da slikt tilbakekall også vil kunne føre til utvisning fra landet med mindre den tilbakekallet gjelder får rett til opphold i riket på annet grunnlag.»

Her utelukker man ikke at EMK art. 8 kan gjøres gjeldene i en tilbakekallssak. Men viser også til EMD sin praksis og at det foreløpig ikke er noen saker som omhandler tap av statsborgerskap som følge av ugyldighet.³¹

Videre uttaler retten:

«Lagmannsretten finner det klart at tilbakekallet av A s statsborgerskap var hjemlet i lov i samsvar med konvensjonen krav. Det vises til lagmannsrettens vurdering ovenfor, hvor det er lagt til grunn at tilbakekallet har tilstrekkelig hjemmel i statsborgerloven § 26 annet ledd.»

Dette innebærer at tilbakekallssaker med hjemmel i stbl. § 26 annet ledd, vil alltid ha oppfylt konvensjonens krav om hjemmel i lov.

³⁰ NOU 2015: 4 s. 45

³¹ NOU 2015: 4 s. 45, jfr. LB-2012-157918

Om innvandringsregulerende hensyn kan anses som et legitimt formål etter konvensjonens ordlyd har man slått fast i rettspraksis. I LB-2012-157918 uttaler man:

«Det er ikke tvilsomt at innvandringsregulerende hensyn kan gi grunnlag for inngrep i privatlivet eller familielivet etter artikkel 8 nr. 2.»

Siste vilkår om tilbakekall er nødvendig i et demokratisk samfunn er det momentet som vil variere fra sak til sak. Dersom man forutsetter at utlendingsmyndighetene i enhver sak om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap bruker samme hjemmel og begrunner det med samme formål som nevnt over, så vil det være på dette punktet at en sak om tilbakekall kan ha krenket EMK art. 8. Ordlyden «nødvendig» taler for en forholdsmessighetsvurdering. dette er fulgt opp i rettspraksis:

«Tilbake står da vurderingen av om tilbakekallet av statsborgerskapet «er nødvendig i et demokratisk samfunn». Dette vilkåret gir anvisning på en forholdsmessighetsvurdering. Det grunnleggende er at det må foreligge tungtveiende samfunnsinteresser som taler for at det i en konkret situasjon iverksettes et inngrep. De hensynene som taler for inngrep, og den belastningen som borgeren vil bli påført gjennom et inngrep, må veies mot hverandre, og vilkåret er at det må være et «rimelig forhold» mellom argumentene til støtte for tiltaket og den byrde som individet vil påføres, se Bertelsen, EMK kommentarer til bestemmelsene om individers rettigheter og friheter (2011) side 275 med videre henvisninger.»³²

2.2.1.3 Grunnloven § 102

For at tap av statsborgerskap skal være forholdsmessig må det også være forenlig med ikke bare de internasjonale rammer vi har, men også Grunnloven § 102 som hjemler retten til respekt for privatliv og familieliv.³³

Høyesterett har i nyere rettsavgjørelser lagt til grunn at Grl. § 102 kan gi et selvstendig vern for individets rett til privat- og familieliv. Det er dermed grunn til å anta at bestemmelsen, lest i sammenheng med blant annet EMK art. 8, vil kunne utgjøre en relevant skranke for tap av statsborgerskap i konkrete saker.

³² LB-2012-157918

³³ LOV-1814-05-17 (Grunnloven)

2.3 Erverv av norsk statsborgerskap

Retten til norsk statsborgerskap fremgår av statsborgerloven. Her finner vi regler om erverv av norsk statsborgerskap. Andre rettigheter og plikter en har som norsk statsborger fremgår av annen lovgivning, slik som Grunnloven, vernepliktsloven, valgloven, passloven, arbeidstvistloven med videre.³⁴

Utgangspunktet i norsk statsborgerrett er nedstammingsprinsippet. Det vil si at blir norsk statsborger ved fødselen kun dersom mor eller far er norsk. Dersom faren skulle dø før barnet blir født, er det tilstrekkelig at faren var norsk statsborger da han døde. Her vil adopsjon være likestilt med fødsel.³⁵

Norsk statsborgerskap kan erverves på fire forskjellige måter; ved fødsel eller adopsjon³⁶, etter søknad³⁷ og ved melding i henhold til nordisk avtale³⁸. De nærmere reglene som regulerer disse forholdene er stbl. §§ 4-22.

Bipersoners ervervevelses grunnlag kan være noe mer komplisert. Når det gjelder hjemmelsgrunnlag for tilbakekall av vedtak om norsk statsborgerskap for barn er det flere grunnlag som benyttes i enkeltsakene. Grunnlagene for tilbakekall er først og fremst basert på hjemmelen for innvilgelsen av det norske statsborgerskapet, samt om utlendingen var myndig på søknadstidspunktet.³⁹

For det første kan barn under 18 år med fem års oppholdstid kan søke om norsk statsborgerskap, etter stbl. § 11, jfr. § 7. Innvilgelse i disse tilfellene er ikke betinget av at en eller begge foreldrene allerede er norske statsborgere, og de bli således innvilget norsk statsborgerskap på selvstendig grunnlag. For det andre har vi barn som ble innvilget norsk statsborgerskap som bipersoner etter søknad i medhold av stbl. § 17, jfr. § 7. Et tredje tilfelle er barn som automatisk erverver norsk statsborgerskap ved fødsel som følge av at far eller mor er norsk borger, jfr. stbl.

³⁴ NOU 2015:4 s.17 pkt. 3.2

³⁵ Snl.no/statsborgerskap

³⁶ Stbl. kapittel 2 §§ 4-6

³⁷ Stbl. kapittel 3 §§ 7-19

³⁸ Stbl. kapittel 4 §§ 20-22

³⁹ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 1 andre avsnitt

§ 4. Fjerde typetilfelle er barn som kom til Norge som mindreårig, og har nådd myndighetsalder på søknadstidspunktet for norsk statsborgerskap.⁴⁰

2.4 Tap av norsk statsborgerskap

Adgangen til tap av norsk statsborgerskap er uttømmende regulert i statsborgerloven kapittel 5.⁴¹ Stbl. § 26 er en av fire hjemler for tap av statsborgerskap. For det første kan en kan tape sitt norske statsborgerskap ved å erverve en annen nasjons statsborgerskap etter stbl. § 23. For det andre kan man tape statsborgerskap ved fravær fra riket etter stbl. § 24. Eller så har vi ett tredje tilfelle der søkeren selv søker om annullering av sitt norske statsborgerskap etter stbl. § 25. For at en slik søknad skal kunne innvilges må søkeren ikke kunne bli statsløs, jfr. stbl. § 25 andre ledd, jfr. Europarådskonvensjonen av 1997 art. 7 nr. 3.

På bakgrunn av stbl. § 26 annet ledd er det adgang til å tilbakekalle et norsk statsborgerskap som er ervervet etter søknad eller melding.⁴²

Søker plikter å fremlegge alle opplysninger om sin identitet ved søknader etter både utlendingsloven og statsborgerloven. Vurderingen av vilkårene for tillatelse eller statsborgerskap, gjøres på bakgrunn av opplysningene søkeren selv gir og fremlagt dokumentasjon. Å gi uriktige opplysninger bryter med dette tillitsforholdet.⁴³

UNE uttaler på sine nettsider: Noen ganger oppdager vi at personer har gitt uriktige opplysninger om hvem de er og hvor de kommer fra. Da risikerer de å miste tillatelsene. De kan også miste statusen som flyktning. Det kan være en person som oppgir å komme fra et land der sikkerhetssituasjonen er usikker, og derfor får beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag. Senere viser det seg at personen kommer fra et annet land, og ikke ville ha fått opphold i Norge hvis forvaltningen hadde fått riktige opplysninger.⁴⁴

⁴⁰ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017)

⁴¹ NOU 2015:4 s. 20 pkt. 3.4

⁴² Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 232 tredje avsnitt

⁴³ UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

⁴⁴ UNE.no/tilbakekallssaker

Videre sier de: Andre ganger oppdager vi at en person, som har giftet seg med noen som har tillatelse i Norge eller er norsk statsborger, har inngått ekteskapet får å få en tillatelse her. Da må vi vurdere om den viktigste grunnen til at de giftet seg var for å få lov til å oppholde seg i Norge. Vi vurderer hva grunnen var da de giftet seg, men ting som har skjedd senere kan også få betydning.⁴⁵

Det har alltid vært en viktig oppgave for UDI å følge opp saker der det er konkret mistanke om at tillatelser er gitt på uriktig grunnlag. Det skyldes behovet for å opprettholde troverdigheten til asylordningen og for å signalisere at det ikke aksepteres at man får beskyttelse i Norge, med alle rettigheter det innebærer, på grunnlag av falske opplysninger.⁴⁶

Uriktige eller ufullstendige opplysninger vedrørende identitet og/eller nasjonalitet er saker som gjerne har sin rot i asyl. UDI uttaler på sine nettsider:

«Det er et alvorlig problem at det i en del tilfeller oppgis feil identitet ved søknad om asyl. Hvis dette fører til at det blir innvilget beskyttelse som man eller ikke hadde rett til, bidrar det til å undergrave hele ordningen med internasjonal beskyttelse. Det er i mange saker krevende for utlendingsmyndighetene å avdekke slikt juks, fordi mange asylsøkere ikke har noen dokumentasjon som underbygger den identiteten som oppgis.»⁴⁷

UDI vil opprette en sak om tilbakekall der hvor det i ettertid kommer frem konkrete opplysninger som tyder på at opprinnelig tillatelse ble gitt på uriktig grunnlag. Dette gjelder også etter at statsborgerskapet er innvilget, fordi hele grunnlaget for retten til norsk statsborgerskap er bortfalt.⁴⁸ Inntil en avgjørelse om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap er tatt vil ethvert statsborgerskap anses som gyldig, til tross for at det er beheftet med ugyldighetsfeil.⁴⁹ Et eksempel på en slik sak er Mahad-saken.⁵⁰ I 2015 fattet UDI et vedtak om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap samt varig utvisning fra Norge. Vedtaket ble påklaget

⁴⁵ UNE.no/tilbakekallssaker

⁴⁶ UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

⁴⁷ UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

⁴⁸ UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

⁴⁹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 179, Eckhoff/Smith (2014) s. 476-477

⁵⁰ TOSLO-2016-156090

til UNE, som fattet endelig vedtak i april 2016.⁵¹ Deretter ble saken ble anket til tingretten hvor vedtaket fattet av UNE ble oppretthold. Per i dag er saken anket til lagmannsretten, og dermed er resultatet i tingretten ikke endelig.

2.5 Vilkårene for tilbakekall av statsborgerskap ved ugyldighet

Utlendingsmyndighetenes adgang til å tilbakekalle vedtak om statsborgerskap ved ugyldighet er hjemlet i statsborgerloven § 26 annet ledd annet punktum. Bestemmelsen angir et objektivt og subjektivt vilkår for tilbakekall, og den lyder som følgende:

«... Tilbakekall av statsborgerskap som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket.»

Annet punktum i bestemmelsen oppstiller følgende vilkår for tilbakekallet: at vedtaket om statsborgerskap bygger på «uriktige eller ufullstendige opplysninger» og at disse har blitt gitt av søkeren «mot bedre viten». Vilråene i annet punktum oppstiller derfor en begrensning i adgangen til å tilbakekalle statsborgerskap, enn det som følger av første punktum. Denne delen av hjemmelen omfatter tilfeller der hvor søkeren bevisst har gitt uriktige opplysninger eller fortiet om forhold av vesentlig betydning for vedtaket.

UDI og UNE tilbakekaller statsborgerskap gjennom enkeltvedtak. Forvaltningsloven fastsetter en rekke krav til enkeltvedtak som har som formål å ivareta den enkeltes rettssikkerhet. Dette er krav som kontradiksjon⁵⁶, utrednings- og informasjonsplikt⁵⁷ mv.^{58 59} Ellers fremgår ikke formålet med tilbakekall etter stbl. § 26, verken av hjemmelens ordlyd eller av forarbeidene. Men i HR-2016-2017-A derimot uttaler UNE, når det gjelder adgang til å tilbakekalle når de bygger på et uriktig faktisk grunnlag, her etter utl. § 63:

⁵¹ UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

⁵⁶ Jfr. fvl. § 16

⁵⁷ Jfr. fvl. § 17

⁵⁸ Jfr. fvl. §§ 18, 24-25, 28-34

⁵⁹ Innst. 269 S (2016-2017) s. 9 Vedlegg 1

«Hensynet til sammenheng i rettssystemet, konsekvensbetraktninger og innvandringsregulerende hensyn taler også for denne forståelsen.»⁶⁰ Altså forståelsen til å kunne tilbakekalle når et vedtak er innvilget på bakgrunn av ugyldig informasjon.

Mens i LB-2016-164672 uttaler Lagmannsretten:

«Lagmannsretten finner det klart at det i den konkrete vurderingen av om vedtakene er gyldige, er adgang til å legge vekt på innvandringsmessige hensyn, herunder også allmennpreventive og effektivitetsmessige hensyn.

Hvis det ikke er adgang til å legge vekt på innvandringsmessige hensyn og allmennprevensjon, vil deler av innvandringspolitikken undergraves.»

Videre har lovgiveren har inntatt en henvisning til forvaltningsloven § 35 i loven, slik at bestemmelsen gir uttømmende anvisning på i hvilke tilfeller tilbakekall av vedtak om statsborgerskap kan foretas. Ordlyden lyder slik: *«Et vedtak kan tilbakekalles der omgjøringsadgang følger av forvaltningsloven § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler».*⁶¹

Etter departementets syn må en bestemmelse om tilbakekall være uttømmende. Departementet støttet derfor forslaget fra Justisdepartementet om at det i loven må tydeliggjøres at et vedtak også kan tilbakekalles når dette følger av forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c eller alminnelige forvaltningsrettslige regler. Med en slik henvisning til disse reglene vil man unngå uklarhet med hensyn til om tilbakekallsadgangen er begrenset til å gjelde partens eget forhold, eller om reglene om omgjøring i den alminnelige ugyldighetslære også gjelder. Denne utformingen ville også være i samsvar med Europakonvensjonen av 1997.⁶²

Forvaltningsorganet kan endre sitt vedtak der hvor «vedtaket anses ugyldig», jfr. fvl. § 35 første ledd bokstav c. Dersom vedtaket er ugyldig kan det endres, det vil si det kan treffes et nytt, gyldig vedtak selv om det er til skade for en part. Forvaltningen har altså ikke plikt til å

⁶⁰ HR-2016-2017-A premiss 20

⁶¹ Jfr. stbl. § 26 annet ledd første punktum

⁶² Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 10.6.2.6

oppretholde ugyldige vedtak, slike vedtak skaper ikke berettigede forventninger. Utgangspunktet, at ugyldige vedtak ikke skaper berettigede forventninger, kan høres brutalt ut, for eksempel der det har gått lang tid siden vedtaket ble fattet, og der parten er uten skyld i ugyldigheten og har innrettet seg i tillit til vedtaket. Dette er imidlertid ikke aktuelt i forhold til min problemstilling siden vedkommende vil ha oppgitt ugyldig faktum. Her vil utgangspunktet være en vurdering av hvor grov feilen er. Det er større grunn til å pålegge forvaltningen en plikt til å rette opp en grov feil, enn en feil av mindre alvorlig art. Det kan også være avhengig av vedtakets betydning og de interesser som er knyttet opp til å la det bli stående eller å omgjøre det. Videre bør man vurdere i hvilken grad det er til skade for parten, og også om det er andre interesserte feilen vil være til skade for. Man må foreta en interesseavveining.⁶³

2.5.1 Det objektive vilkår

Ved vurderingen om et statsborgerskap kan tilbakekalles etter § 26 annet ledd, må det foreligge «uriktige eller ufullstendige opplysninger». Dette vilkåret betegnes som det objektive vilkåret for tilbakekall. Bakgrunnen for dette er at det knytter seg til opplysningene som ligger til grunn for vedtaket. Vurderingstemaet er derfor om det foreligger feil faktum. Dette kan være knyttet til identitet, nasjonalitet, ekteskap mv.

I tillegg sier loven: «...av vesentlig betydning for vedtaket.» En naturlig forståelse av lovens ordlyd er at lovbestemmelsen også forutsetter at de uriktige eller ufullstendige opplysningene er av vesentlig betydning. Det forstås slik å omfatte både opplysninger som er fortalt og fortielse. Dette er også fremhevet av forarbeidene.⁶⁴

I denne sammenheng er det naturlig å se hen til den ulovfestede ugyldighetslære, og det alminnelige forvaltningsrettslige kravet til innvirkning. Prinsippet er slått fast gjentatte ganger i rettspraksis.⁶⁵ Det er ikke gitt at et vedtak er ugyldig dersom det delvis bygger på feil faktum. Vedtaket vil ikke anses for å være ugyldig dersom faktafeilen ikke har hatt betydning for vedtakets innhold. Det er ikke uvanlig med vedtak som inneholder mindre faktafeil, men som ikke er av betydning for avgjørelsens innhold. Det er altså tilstrekkelig at feilen kan ha virket inn på vedtaket.⁶⁶ Videre kommer dette prinsippet til uttrykk i forvaltningsloven § 41,

⁶³ Graver (2015) s. 489-490

⁶⁴ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 180

⁶⁵ Rt. 1982 s. 241 s. 262, jfr. Rt. 2002 s. 683

⁶⁶ Jusinfo.no/innvirkning på vedtakets innhold

vedrørende saksbehandlingsfeil. Altså dersom en asylsøknad var fattet på bakgrunn av uriktige fakta og riktige fakta ville ført til avslag, så innebærer dette at et senere vedtak om statsborgerskap fattet på de samme forhold også vil være ugyldig.

I den norske bestemmelsen har man valgt å bruke ordlyden «vesentlig», i motsetning til Europarådskonvensjonen som bruker uttrykket «relevant». Slik man tolker dette bruker den norske statsborgerloven en noe strengere formulering enn det konvensjonen krever, noe som vil være til fordel for søkeren. Det fremgår av Europarådskonvensjonen artikkel 7's forklarende rapport at slik relevant fakta vil være forhold som var kjent før statsborgerskap ble innvilget, og ville ha resultert i avslag på statsborgerskap, og også asylsøknad.⁶⁷

På bakgrunn av dette kan vi si at når man har slått fast at det ligger til grunn feilaktig faktum vedrørende for eksempel ens nasjonalitet, identitet, ekteskap mv. så er dette svært såpass fundamentale opplysninger for statsborgerskapet at det vil hatt en innvirkning på vedtaket. I denne sammenheng vil det nok derfor foreligge grunn til å anta at terskelen for innvirkning ikke er så høy.

Et eksempel er tilfeller hvor søkeren har oppgitt uriktige eller ufullstendige opplysninger knyttet til sitt ekteskap for å oppnå oppholdstillatelse, og senere norsk statsborgerskap. Sakens kjerne i LB-2014-32202 var gyldigheten av UNE sitt vedtak om tilbakekall av norsk statsborgerskap, og senere avslag på begjæring om omgjøring av vedtaket. A var gift med B fra 1994 og frem til 2002, og sammen fikk de en sønn, C. A kom senere i kontakt med D som var norsk statsborger. A og D giftet seg i 2002, kun to måneder etter skilsmissen fra B.

I løpet av dette giftermålet fikk A sønnen, C, til Norge gjennom familiegjenforening. Og senere ble hun innvilget norsk statsborgerskap. A og D var gift frem til 2008 da de ble skilt. Samme år giftet A seg med sin tidligere ektefelle, B, igjen. Samtidig søkte de om familiegjenforening. UDI valgte så å tilbakekalle vedkommende sitt statsborgerskap. Saken ble anket til UNE, hvor tilbakekallet av statsborgerskapet ble opprettholdt.

⁶⁷ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 274-275 Vedlegg 3

Det rettslige grunnlaget i denne saken var stbl. § 26 annet ledd. Spørsmålet var om UDI sitt vedtak om innvilgelse av statsborgerskap var ugyldig, og om A i den forbindelse «*mot bedre vitende*» ga «*uriktige opplysninger*» om forhold av vesentlig betydning.⁶⁸

2.5.1.1 *Bevisspørsmålet*

I LB-2014-32202I uttalte retten at slike saker pålegger bevisbyrden staten, jfr. blant annet NOU 2004: 20. Det følger av denne utredningen på side 229 at i tilfeller der det er spørsmål om tilbakekall av en gitt tillatelse, herunder statsborgerskap, er det «*myndighetene som må sannsynliggjøre at ekteskapet er proforma*». Denne uttalelsen er fulgt opp i Rt-2006-1657.⁶⁹

Når det gjelder beviskravet, heter det i sistnevnte dom (avsnitt 36):

«Jeg er etter dette kommet til at det ikke kan kreves noen klar overvekt av sannsynlighet for at et ekteskap ikke er reelt. Noe annet er at "det ligger i forholdets natur at saken bevismessig er slik at oppholdstillatelse som regel må gis hvis begge parter i et ekteskap hevder at det er reelt", jfr. ot.prp. nr. 46 (1986-1987) side 61. Dette er situasjonen i vår sak. For at retten skal komme til et annet resultat, må det følgelig være bevis som med vekt taler for at realiteten er en annen enn det papirene viser og ektefellene hevder. I tillegg vil staten ha tvilsrisikoen dersom det unntaksvis ikke kan konstateres sannsynlighetsovervekt i noen retning.»

Retten uttaler videre i LB-2014-32202 at det ikke gjelder noe skjerpet beviskrav i forhold til det som er vanlig i sivile saker, altså krav om sannsynlighetsovervekt. Likevel følger det av bevisbyrden at staten vil ha tvilsrisikoen dersom sannsynlighetsovervekt ikke kan konstateres. I denne saken delte lagmannsretten UNE sin konklusjon om at A bevisst ga feilaktige opplysninger om ekteskapets status ved søknadene om oppholdstillatelser. Anken ble dermed forkastet og UNE sitt vedtak om tilbakekall av statsborgerskap ble opprettholdt.

Etter dette tilsier rettskildene at det bør innfortolkes et skjerpet beviskrav, for å kunne legge til grunn at søker har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger vedrørende sitt statsborgerskap.

⁶⁸ LB-2014-32202

⁶⁹ LB-2014-32202

2.5.2 Det subjektive vilkår

Det subjektive vilkår er å finne i lovens ordlyd:

«...kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende...»⁷⁰

Det subjektive komponent knyttes til at det påligger «søkeren» å ha aktivt gitt feil informasjonen eller holdt tilbake opplysninger av stor betydning for vedtaket. Her foreligger det et krav om subjektiv skyld. Det vil si at vedkommende hadde med hensikt oppgitt feilaktig informasjon, og i tillegg hadde kjennskap til at ville være av vesentlig betydning for vedtaket. Adgangen til å tilbakekalle begrenses ved bestemmelsens annet punktum, i motsetning til hva som ellers ville fulgt av de alminnelige regler om omgjøring.⁷¹

Lovens ordlyd forutsetter i tillegg at handlingen er foretatt «mot bedre viten». Lovens forarbeider uttaler: *«Utvalget har ikke funnet grunnlag for å anta at grov uaktsomhet kan likestilles med forsett. Under enhver omstendighet vil en forutsetning om at det må foreligge forsett gi en bestemmelse som har klare likhetstrekk med utlendingsloven § 13. Sistnevnte bestemmelse gjelder for den som «mot bedre vitende» har gitt uriktige opplysninger.»*⁷² Etter dagens utlendingslov vil § 13 samsvare med § 63 om tilbakekall av oppholdstillatelse. På bakgrunn av forarbeidenes uttalelser er det svært sentralt å se hen til rettspraksis vedørende hvordan ordlyden «mot bedre vitende» skal forstås.

I HR-2016-2017-A uttaler retten at det ikke tas noe forbehold om at de uriktige opplysningene må være gitt mot bedre vitende for at tilbakekall kan skje. De uttaler videre: *«forstås slik at den hjemler tilbakekall av vedtak som er ugyldige på grunn av et objektivt sett uriktig faktisk grunnlag, uavhengig av om utlendingen har opptrådt svikaktig.»*⁷³ Disse uttalelsene ble lagt vekt på av høyesteretts flertall, da de mente at ordlyden talte for at tilbakekallsadgangen innebar en utvidelse, i motsetning til svikalternativet.⁷⁴ Men som retten også påpeker uttaler forarbeidene:

⁷⁰ Jfr. stbl. § 26 annet ledd annet punktum

⁷¹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

⁷² Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

⁷³ HR-2016-2017-A premiss 52

⁷⁴ HR-2016-2017-A premiss 36

«Vilkåret er at søkeren mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for øvrig følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler. Når det gjelder adgangen til å tilbakekalle et vedtak som bygger på uriktig faktum er lovteksten uttømmende; en slik feil gir ikke adgang til tilbakekall med mindre feilen kan bebreides utlendingen etter de kriterier lovteksten inneholder, se Ot.prp.nr.46 (1986–1987) s. 199.»⁷⁵

I statsborgerskapsaker kan man legge særdeles vekt på forarbeidenes uttalelser og legge til grunn et krav om eget svik. Det vil si at det forutsettes at søkeren har opptrådt mot bedre viten.

På bakgrunn av en antitetisk tolkning av lovens ordlyd tilsier den at dersom søkeren ikke er å bebreide, så foreligger det heller ingen adgang til å tilbakekalle. Dette til tross for at det foreligger uriktig grunnlag for innvilgelsen av statsborgerskapet, og vedtaket er ugyldig. Men forarbeidene synes å ikke utelukke tilbakekall på bakgrunn av administrative feil da de uttaler: «I norsk forvaltningsrett vil feil ved saksbehandlingen og lovanvendelsen kunne føre til ugyldighet som igjen gir grunnlag for omgjøring eller tilbakekall». Men feil ved faktum vil vurderes strengere, slik at det skal mer til for å kalle et vedtak tilbake, enn det som følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.⁷⁶

Men rettskildene på området forutsetter at handlingen er foretatt med forsett. Dette kravet er stadfestet flere steder gjennom årene både i rettspraksis og offentlige utredninger som oppgaven redegjørelse vil vise, og skal være i tråd med de internasjonale forpliktelser, jfr. Europarådskonvensjonen av 1997.⁷⁷

I NOU 2000: 32 uttalte utvalget at det ikke forelå grunnlag for å anta at grov uaktsomhet kan likestilles med forsett. For å sikre likhet med utlendingsloven la utvalget til grunn at det under enhver omstendighet må foreligge ett krav om forsett.⁷⁸ Det samme ble implementert i lovens

⁷⁵ HR-2016-2017-A premiss 46, jfr. Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177

⁷⁶ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

⁷⁷ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178

⁷⁸ NOU 2000: 32 s. 273

forarbeider hvor man begrunnet med at tilbakekall ville være svært inngripende og at det derfor ikke ville være tilstrekkelig med grov uaktsomhet.⁷⁹

I ot.prp. nr. 41 (2004-2005) ble det videre fastslått at statsborgerskap gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger bare skal kunne tilbakekalles hvis feilen skyldes søkeren. Departementet sluttet seg til dette forslaget som ville forhindre tilbakekall av vedtak basert på uriktige eller ufullstendige opplysninger som kan skyldes andre enn søkeren.⁵²

Samme krav ble oppstilt i ot.prp. nr. 46 (1986-1987) s. 199. For så vidt gjelder betydningen av uriktig faktum er lovteksten uttømmende, en slik feil gir ikke rett til tilbakekall med mindre feilen kan bebreides utlendingen etter de kriterier lovteksten inneholder.⁵³

Lagmannsretten fremhevet også dette vilkåret i LB-2014-32202, der de uttaler; «For å tilbakekalle et statsborgerskap som er bygget på uriktige forutsetninger, kreves det i tillegg at søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket».

Videre sier forarbeidene ikke noe om hvordan uttrykket forsett skal forstås. Det er derfor relevant å se hen til andre rettsområder hvor det særlig redegjøres for de ulike formene for skyld, herunder straffelovens forsettsbegrep.⁵⁴ Skyldformen forsett er hjemlet i strl. § 22, og omfatter handlinger foretatt med hensiktsforsett⁵⁵, sannsynlighetsforsett⁵⁶ eller dolus eventualis⁵⁷. Det sentrale forsettsbegrepet er uansett at gjerningspersonen vet hva han eller hun gjør. «Sløret forsett» er nok til at slå fast at forsett foreligger. Det vil si at det er tilstrekkelig at det er nokså vag eller uklar oppfatning av hva som vil være konsekvenser av ens handlinger. Den nedre grensen for forsett dolus eventualis forutsetter at vedkommende har ansett en følge som mulig. Det vil si at søkeren må ha akseptert at følgen ved å oppgi uriktige opplysninger vil medføre et statsborgerskap på feilaktige premisser. Forskjellen mellom dolus eventualis og

⁷⁹ Ot.prp. nr.41 (2004-2005) s. 180

⁵² Ot.prp. nr.41 (2004-2005) s. 180

⁵³ NOU 2000: 32 s. 272

⁵⁴ Lov om straff av 20 mai 2005 nr. 28

⁵⁵ Strl. § 22 første ledd bokstav a

⁵⁶ Strl. § 22 første ledd bokstav b

⁵⁷ Strl. § 22 første ledd bokstav c

bevisst uaktsomhet er at, her søkeren, ikke bare erkjenner risikoen for følgen men også aksepterer selve følgen.⁵⁸

Når det gjelder skyldgraden knyttet til uriktige opplysninger kunne man tolke ordlyden «mot bedre vitende» til å omfatte ens passive handling. Det vil si at en ikke ønsker handlingen gjennomført men gjerningsbeskrivelsen blir oppfylt allikevel.⁵⁹ Det vil tale for at det er bevisst uaktsomhet som skal ligge til grunn. Men som vi har sett tidligere er det en klar forutsetning at det er forsett som skal foreligge. Til tross, kan vi ikke utelukke at bevisst uaktsomhet kan være tilstrekkelig dersom de feilaktige opplysningene er av «vesentlig betydning», særlig i lys av slik Europarådskonvensjonen artikkel 7 nr. 1 bokstav b er formulert.

2.6 Forvaltningsskjønnet

Når forvaltningen har konkludert med at vilkårene for tilbakekall i henhold til stbl. § 26 annet ledd er oppfylt, kan de med den nødvendige kompetanse, tilbakekalle et vedtak om statsborgerskap, jfr. lovens ordlyd «kan».⁶⁰ Det er opp til forvaltningens skjønn å vurdere om adgangen til å tilbakekalle skal benyttes.⁶¹ Dette innebærer at adgangen til tilbakekall er skjønnsmessig, og er ingen plikt for utlendingsmyndighetene.⁶² Utlendingsmyndighetene vil aldri stå helt fritt til å bestemme om en avgjørelse skal treffes, eller hva – hvis den blir truffet – skal gå ut på. Lov, forskrift mv. setter alltid visse grenser som skjønnsfriheten må holde seg innenfor, og forvaltningen er alltid avskåret fra å ta utenforliggende hensyn.⁶³ Hensyn som ikke kan trekkes inn ved utøvelse av skjønnsmessig kompetanse er det som ofte kalles «utenforliggende» eller «usaklige». Lovgivning setter altså grenser for hvilke hensyn det kan legges vekt på ved skjønnsutøvelsen. Det vil si at forvaltningen kan bare bygge på hensyn som er saklige eller relevante i relasjon til kompetansegrunnet selv. Dette følger nå også av Grl. § 98 om at «alle er like for loven».⁶⁴

⁵⁸ Eskeland (2015) s. 280-284, Jfr. Andenæs (2016) s. 237

⁵⁹ Eskeland (2015) s. 284

⁶⁰ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

⁶¹ NOU 2015:4 s. 21 pkt. 3.4.4

⁶² UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 1

⁶³ Eckhoff/Smith (2014) s. 361

⁶⁴ Eckhoff/Smith (2014) s. 385

Det stilles imidlertid opp enkelte rammer for forvaltningsskjønnet på bakgrunn av ulovfestede forvaltningsrettslige begrensinger som innebærer at en avgjørelse ikke skal være basert på vilkårlighet, sterk urimelighet, usaklig forskjellsbehandling eller være uforholdsmessig.⁶⁵

Videre i henhold til UDI sitt rundskriv legges det avgjørende vekt på allmennpreventive hensyn og myndighetenes behov for kontroll med utlendingers opphold i Norge i samsvar med regelverket. Det er av stor betydning for norske myndigheter at vi kan stole på og legge til grunn opplysninger som personen gir for å få opphold og senere statsborgerskap i Norge. Utgangspunktet er derfor at vi tilbakekaller når vilkårene for tilbakekall er til stede, med mindre særlige forhold tilsier noe annet.⁶⁶

Ved ethvert tilbakekall av statsborgerskap vil det vurderes om det vil kunne utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor vedkommende som får sitt statsborgerskap fratatt og dens familie.⁶⁷ UDI sitt praksisnotat vedrørende tilbakekall av midlertidige oppholdstillatelse ved familieinnvandring,⁶⁸ er egnet til å belyse hvilke momenter som er av betydning i en forholdsmessighetsvurdering ved vurdering om tilbakekall.

Selv om vilkårene for å tilbakekalle en tillatelse foreligger, kan det være grunner som tilsier at det vil være uforholdsmessig overfor utlendingen å kalle tilbake den gitte oppholdstillatelsen.⁶⁹ Det samme gjelder tilbakekall av statsborgerskap, selv om terskelen for å tilbakekalle vil være noe høyere, siden det er et mer inngripende vedtak. Dette er fulgt opp i HR-2016-2017-A avsnitt 47, hvor førstvoterende sier:

«...det ikke er unaturlig at det gjelder en videre adgang til tilbakekall av oppholdstillatelse enn av statsborgerskap».

Forhold av betydning for en forholdsmessighetsvurdering skal vurderes. Når en utlending er gitt oppholdstillatelse i familieinnvandring skal det svært mye til for at et tilbakekall vil anses

⁶⁵ Eckhoff/Smith (2014) s. 398-406

⁶⁶ UDIRS-2014-11

⁶⁷ Store Norske Leksikon (2017)

⁶⁸ UDIPN-2017-3

⁶⁹ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 2

for å være uforholdsmessig når det viser seg at vilkårene for tillatelsen ikke har vært til stede for hele eller deler av tillatelsen.⁹⁸

I noen saker kan tilbakekall av tidligere tillatelser innebære at vedkommende bli stående uten tillatelse i Norge og må returnere til hjemlandet. I slike saker vil tilbakekallet innebære et betydelig inngrep for den enkelte. I andre saker vil det foreligge et grunnlag for innvilgelse av fortsatt oppholdstillatelse på annet grunnlag. I slike tilfeller vil tilbakekall av tidligere tillatelser være mindre inngripende for den enkelte.⁹⁹

Utgangspunktet vil være at tilbakekall ikke anses som et uforholdsmessig tiltak overfor den det gjelder dersom han/hun mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger som har vært avgjørende for tillatelsen. Som nevnt tidligere er kontrollen og reguleringen av innvandringen til Norge basert på tillit, og at søkere gir riktige opplysninger i forbindelse med søknaden og for øvrig forholder seg lojalt til loven og vedtak fattet etter loven. I spørsmålet om tilbakekall er uforholdsmessig for søkeren, legges det avgjørende vekt på allmennpreventive hensyn og utlendingsmyndighetenes behov for kontroll med at utlendingers opphold i landet er i samsvar med gjeldende regelverk, enten det er utlendingsloven eller statsborgerloven.¹⁰⁰

Ved utarbeidelse av ny statsborgerlov ble det forslått å ikke innta noen tidsramme for tilbakekall. Heller ikke i Europarådskonvensjonen har man en tidsramme, men tidsforløpet vil fortsatt være et moment av betydning for forvaltningsskjønnet, uttaler utvalget.¹⁰¹

Betydningen av forholdets alvor medfører at det skal mye til for at tilknytningen til riket kan gjøre tap av statsborgerskap uforholdsmessig. Ved vurderingen av tilknytning til riket skal det blant annet legges vekt på: det norske statsborgerskapets lengde, eventuelle andre statsborgerskap, personens tilknytning til Norge vurdert i forhold til annet statsborgerland der momenter som botid og slektninger i hhv. Norge og annet statsborgerland, alder ved ankomst til Norge, reiser til annet statsborgerland og lengden av eventuelle opphold der, språkferdigheter

⁹⁸ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 2

⁹⁹ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 4

¹⁰⁰ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 5

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 179

mv. er relevant, om personen har familie og eventuelt mindreårige barn vil også være av betydning.¹⁰²

Videre hvorvidt familielivet ble etablert før eller etter at personen burde forstått at tap av statsborgerskapet kunne være aktuelt, muligheten for fortsettelse av etablert familieliv i annet statsborgerland, personens eller familiemedlemmenes helsetilstand og konsekvenser ved tap av statsborgerskap av denne grunn, og graden av integrering gjennom blant annet utdanning og arbeid.

Enkelte av de overnevnte momenter la Lagmannsretten vekt på da de uttalte i LB-2012-157918 at byrden av et tilbakekall av vedtak om statsborgerskap ikke ville «være uoverkommelig stor», siden vedkommende i denne saken ville beholde sitt tyrkiske statsborgerskap, og begge hans foreldre bodde i Tyrkia. Han var ikke etablert med verken ektefelle eller barn i Norge, og han var født og oppvokst i Tyrkia, og ville dermed ha gode muligheter for å reetablere seg i Tyrkia.

2.7 Rettsvirkningene

Den som taper sitt norske statsborgerskap, vil miste de rettighetene og pliktene som følger av statsborgerskapet.¹⁰³ Tilbakekall av statsborgerskap medfører ikke at den som får statsborgerskapet tilbakekalt nødvendigvis må forlate Norge. Men etter at statsborgerskapet er tilbakekalt er vedkommende igjen å betrakte som utlending¹⁰⁴, og kan eventuelt søke om tillatelse etter utlendingsloven.¹⁰⁵

I NOU 2015: 4 uttalte man følgende:

«En person som taper det norske statsborgerskapet blir utlending, og vil dermed fall inn under reglene i utlendingsregelverket. Reglene etter utlendingsloven om blant annet lovlig opphold i Norge, utvisning og utsendelse vil da gjelde. Ved innvilgelse av norsk statsborgerskap faller gjeldende tillatelser etter utlendingsloven bort. En person som har tapt norsk statsborgerskap

¹⁰² Prop. 146 L s. 46

¹⁰³ NOU 2015: 4 s. 21

¹⁰⁴ Jfr. utl. §§ 2 og 5

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177

*vil verken ha permanent oppholdstillatelse eller annen tillatelse etter utlendingsloven, selv om vedkommende har hatt det tidligere. ...».*¹⁰⁶

Det samme følger indirekte av ot.prp. nr. 41 (2004-2005):

*«Tilbakekall av statsborgerskap medfører ikke at den som får statsborgerskapet tilbakekalt nødvendigvis må forlate Norge. Etter at statsborgerskapet er tilbakekalt er vedkommende igjen å betrakte som utlending, og kan eventuelt søke om tillatelse etter utlendingsloven».*¹⁰⁷

Det følger videre av stbl. § 26 annet ledd annet punktum at et vedtak om statsborgerskap anses som gyldig fremt til vedtak om tilbakekall er truffet, selv om det hefter en alvorlig ugyldighetsgrunn ved vedtaket. Når statsborgerskapet tilbakekalles på grunn av ugyldighet, inntreer imidlertid virkningen fra opprinnelige ervervstidspunkt. Dette innebærer at vedkommende skal anses for aldri å ha vært norsk.¹⁰⁸

I forbindelse med vedtak om tilbakekall i saker som gjelder proforma¹⁰⁹, er saksbehandler pliktig til å sende forhåndsvarsel¹¹⁰ om utvisning. I tillegg skal saksbehandler vurdere å innlevere anmeldelse for å ha gitt uriktige opplysninger og/eller fremlagt falske dokumenter som var av betydning for utfallet i en utlendingssak.¹¹¹

Det samme gjelder i tilbakekallssaker som har med identitet og/eller nasjonalitet å gjøre. Saksbehandler skal vurdere å tilbakekalle gitt tillatelse hvis det fremkommer opplysninger som tilsier at identiteten som ble lagt til grunn for vedtaket ikke var riktig. Dette gjelder både der det blir fremlagt dokumentasjon på en annen identitet. Samtidig skal saksbehandler vurdere å

¹⁰⁶ NOU 2015: 4 s. 5

¹⁰⁷ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 10.6.2.1

¹⁰⁸ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

¹⁰⁹ Med "pro-forma ekteskap" mener jeg de som gifter eller forlover seg med den hovedgrunn at han eller hun ønsker å komme til Norge, jfr. UDI.no/proformaekteskap

¹¹⁰ "Forhåndsvarsel": Dersom forvaltningen planlegger å fatte et vedtak, og partene ikke har fått uttale seg i saken, skal det gis forhåndsvarsel. Etter forvaltningsloven § 16 første ledd i gjeldende lov er plikten til å gi forhåndsvarsel generell. Videre følger det av forvaltningslovens § 17 at parten skal ha adgang til å uttale seg, og regelen om forhåndsvarsel har som formål at parten skal få anledning til å uttale seg før det fattes vedtak. Jfr. Jusinfo.no/forhåndsvarsling

¹¹¹ UDIPN-2017-3 pkt. 2.5.1

innlevere anmeldelse for å ha gitt uriktige opplysninger og/eller fremlagt falske dokumenter som var av betydning for utfallet i en utlendingssak. Saken skal i tillegg sendes til for vurdering av utvisning.¹¹²

Tilbakekall medfører ikke innreiseforbud. Hvis UDI oppretter tilbakekallssak mot en person vil Direktoratet ofte også opprette utvisningssak mot personen, for eksempel der personen har oppgitt uriktig identitet. Vedtak om utvisning medfører innreiseforbud.¹¹³

2.8 Konklusjon

Det er tilbakekallshjemmelen, forarbeider, offentlige utredninger, rundskriv, instruksjer og andre aktuelle rettskilder vedrørende problemstillingen som setter grunnlaget for en helhetsvurdering, og hvordan den skal foretas.

Først og fremst følger det av forarbeidene at stbl. § 26 annet ledd at bestemmelsen ikke skal anvendes som en unntaksbestemmelse.¹¹⁴ Hvordan bestemmelsen således skal anvendes beror på en interesseavveining av en rekke forhold, hvor blant annet klandreverdigheten hos søkeren er et sentralt moment.¹¹⁵ Utgangspunktet er tilbakekall når vilkårene for tilbakekall er til stede, med mindre særlige forhold tilsier noe annet.¹¹⁶ Dette innebærer at et vedtak om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap må være forholdsmessig.¹¹⁷

Dette er fulgt opp av lagmannsretten i en sak som handlet om avslag på en fornyet oppholdstillatelse til barn under 18 år som følge av lite opphold i Norge i tillatelsesperioden. Retten uttaler:

«Etter det lagmannsretten vet foreligger det ikke høyesterettsavgjørelser som gir generell veiledning om den ulovfestede omgjøringsadgangen til skade for en part. Hva som er gjeldende rett må derfor i stor grad bygge på juridisk teori som er nokså samstemmig på dette feltet. Faglitteraturen peker på at det skal foretas en interesseavveining eller

¹¹² UDIPN-2017-3 pkt. 2.5.2, jfr. UDIRS-2012-9 pkt. 11

¹¹³ UDIIM-2017-3 pkt. 1.5

¹¹⁴ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

¹¹⁵ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 180

¹¹⁶ UDIRS-2014-11 pkt. 3.4.2

¹¹⁷ Viser til pkt. 2.6 i denne oppgaven

forholdsmessighetsvurdering, der de hensyn som taler for omgjøring må veie vesentlig tyngre enn de hensyn som taler mot, for at en omgjøring skal stå seg. Det vises til Eckhoff og Smith, op.cit. side 331, Woxholt, op.cit., side 581, Graver, Alminnelig forvaltningsrett, 3. utgave, side 554 og Bernt, Norsk Lovkommentar, note 883 til forvaltningsloven § 35. Om det er adgang til omgjøring må bero på en konkret helhetsvurdering.»¹¹⁸ Det samme kan antas å gjelde i henhold til min problemstilling.

Utgangspunktet i en helhetsvurdering vil være vektleggingen av allmenne hensyn mot hensyn til den enkelte part.¹¹⁹ Dersom tilbakekall skal kunne skje må de allmenne hensyn veie vesentlig tyngre enn hensynene til den enkelte part. Dette er fulgt opp av departementet i prop. 146 L, hvor de uttaler at det skal vurderes hvilke konsekvenser tap av statsborgerskap har for den enkelte, og veies opp mot det forholdet som ligger til grunn for tilbakekallet. I hver enkelt sak må det foretas en avveining av alle relevante hensyn med utgangspunkt i forholdets alvor og personens tilknytning til riket.¹²⁰

For det første vil *hensynet til likebehandling* være av betydning. Likebehandlingsprinsippet er et ulovfestet prinsipp om at tilfeller skal behandles likt i den grad ikke relevante hensyn begrunner forskjellsbehandling. Avgjørelsene skal være likeartet.¹²¹ Når det oppgis feil identitet ved søknad om asyl kan dette føre til at det blir innvilget beskyttelse som man ellers ikke hadde rett til. Dette bidrar det til å undergrave hele ordningen med internasjonal beskyttelse, og berøve andre med et reelt behov for beskyttelse. Det er derfor av vesentlig betydning, og taler for tilbakekall, at de som har fått innvilget et vedtak om statsborgerskap ikke sitter igjen med en uberettiget rett.

Et annet hensyn som tilsier tilbakekall, vil være *hensynet til tillit og effektivitet*. Dette er et grunnleggende fundament for utlendingsmyndighetene. For en vurdering av vilkårene for tillatelse eller statsborgerskap, gjøres på bakgrunn av opplysningene søkeren selv gir og fremlagt dokumentasjon. Å gi uriktige opplysninger bryter med dette tillitsforholdet.¹²² Dette

¹¹⁸ LB-2012-106104

¹¹⁹ LB-2012-106104

¹²⁰ Prop. 146 L s. 46

¹²¹ Jusinfo.no/likebehandlingsprinsippet, Jfr. Grl. § 98

¹²² UDI.no/tilbakekall av statsborgerskap

medfører en tillitsvekkelse som igjen vil kunne føre til strengere utlendingspolitikk. I tillegg vil mange som har et faktisk behov bli rammet av at andre tidligere har misbrukt det norske regelverket. På en annen side kan det også føre til en lengre saksbehandlingsprosess og mindre effektivitet, fordi man ser seg nødt til å undersøke alle dokumenter i den grad det lar seg gjøre. Videre vil det også være et brudd på statsborgerlovens regler¹²³ å unnlate eller oppgi ugyldige opplysninger. Loven sier at ved søknad eller melding om norsk statsborgerskap så plikter den saken gjelder, å framlegge alle opplysninger som kan ha betydning for vedtaket.

Et tredje hensyn er *hensynet til riktige avgjørelser*. Dette hensynet vil tale for tilbakekall med den begrunnelse at forvaltningen få muligheten til å rette på feil, slik at det er de som faktisk har rett til opphold i Norge som får det.

Nok et hensyn av betydning for å tilbakekalle, er *hensynet til samfunnsikkerhet og kontroll*. Dette er et resultat av myndighetenes behov for kontroll med utlendingers opphold i Norge i samsvar med regelverket.¹²⁴ Høyesterett trakk dette hensynet frem i en nylig avsagt dom. Hvor de sier: «... Det gjøres betydelige anstrengelser for å bedre dokumentets sikkerheten. Skulle norsk myndigheter utstede reisedokumenter som man mener at mest sannsynlig viser uriktig identitet, ville det stå i klar motstrid til det arbeidet som ellers gjøres på dette området, nasjonalt og internasjonalt.» Denne saken omhandlet retten til reisebevis for flyktninger.¹²⁵

For det femte tilsier ordlyden «klandreverdigheten hos søkeren er et sentralt moment» i forarbeidene at *graden av bebreidelse* vil tale for et tilbakekall. Ugyldigheten som vil medføre tilbakekall av vedtak om statsborgerskap vil i utgangspunktet være selvforskyldt. Det vil si at dersom det ikke er andre forhold som skulle tilsi noe annet er søkeren selv å bebreide for at statsborgerskapet er fattet på feilaktige premisser, og burde derfor ikke beholde sitt norske statsborgerskap.

Et sjette hensyn som vil tale mot tilbakekall, er *graden av innrettelse*.¹²⁶ Det vil si i hvilken grad søkeren har innrettet seg etter vedtaket. Et viktig hensyn mot tilbakekall vil være hensynet

¹²³ Stbl. § 29 første ledd

¹²⁴ UDIRS-2014-11

¹²⁵ HR-2017-2078-A avsnitt 89

¹²⁶ Jfr. ugyldighet på bakgrunn av ulovfestet forvaltningsrett

til stabilitet og beskyttelse av partens berettigede forventninger.¹²⁷ Men det vil stille se noe annerledes i en tilbakekallssak da vedkommende som regel er klar over at statsborgerskapet er ervervet på bakgrunn av ugyldige opplysninger. Altså dette vil ikke være et tungtveiende moment i en interesseavveining. Dette kom blant annet til uttrykk i Buga-dommen:

«Som jeg allerede har slått fast, hefter det en innholdsmangel ved vedtak som hviler på et uriktig faktisk grunnlag. Forvaltningsrettens klare utgangspunkt er at slike innholdsmangler medfører ugyldighet. Noen helt unntaksfri regel er dette likevel ikke, og det enkelte vedtak må vurderes konkret. Når det er aktuelt å statuere ugyldighet til ugunst for parten, har det blant annet betydning hvor lang tid som har gått og i hvilken grad parten har innrettet seg etter vedtaket, se Eckhoff/ Smith, Forvaltningsrett, 10. utgave, 2014 side 463.» Denne saken gjaldt tilbakekall etter utl. § 63, men jeg ser på de forvaltningsmessige prinsippene som overførbare i forhold til en interesseavveining.¹²⁸

Et ganske relevant hensyn i en interesseavveining er *hvor inngripende* vedtaket er. Forarbeidene stadfester: «Bortfall av statsborgerskap er svært inngripende for den det gjelder.» Herunder, vil den tiden som har gått vil være ett moment ved vurderingen, men kan ikke alene være avgjørende, heter det i forarbeidene. Hensynet til eventuelle barn vil også være ett av flere momenter som inngår i vurderingen.¹²⁹ Det er imidlertid ikke lovstridig å tilbakekalle et vedtak om statsborgerskap der en vil bli statsløs. Men at vedkommende eventuelt vil bli statsløs vil være et moment av betydning.¹³⁰

Alt i alt, er utgangspunktet tilbakekall når de objektive og subjektive vilkårene er tilstede. Som du kan se av gjennomgangen over, med henvisninger til både forarbeider, rettspraksis og ulovfestet forvaltningsrettslig teori, er det mye som skal til for offentlige hensyn skal kunne gjøres gjeldende.

¹²⁷ Eckhoff/Smith (2014) s. 291-296

¹²⁸ HR-2016-2017-A premiss 73

¹²⁹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 180

¹³⁰ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 178-179

3 Tilbakekall av bipersoners statsborgerskap

3.1 Innledning

Spørsmålet om tilbakekall for barn og barnebarn må vurderes særskilt når foreldrenes statsborgerskap er tilbakekalt på grunn av ugyldighet. Utgangspunktet vil være at også barnets statsborgerskap tilbakekalles, men dette er ikke gitt.¹³¹ Enkelte tilfeller vil det være snakk om flere generasjoner, altså det kan være besteforeldre som har oppgitt feilaktig informasjon.

3.2 Rammer for tilbakekall ved saker vedrørende barn

Innenfor utlendingsrettsområdet så følger prinsippet om barnets beste av flere bestemmelser. Ved tilbakekall av bipersoners statsborgerskap kan dette omfatte barn. Det er derfor relevant å se hen til prinsippet om barnets beste, da dette må vurderes i alle saker som involverer barn.

Hensynet til barnets beste er først og fremst hjemlet i Grl. § 104 andre ledd som sier: «*Ved handlingar og i avgjerder som vedkjem born, skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn*».

For det andre så er hensynet til barnets beste i utlendingsaker å finne i utl. § 38 tredje ledd som lyder slik: «I saker vedrørende barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.» For det tredje, som nevnt tidligere i oppgaven vil hensynet til eventuelle barn være ett av flere momenter som inngår i en vurdering av forholdsmessigheten i en tilbakekallssak. Dette fremgår av statsborgerlovens forarbeider.¹³² Dette innebærer at når det er barn involvert må det grunnleggende hensynet til barnets beste tas til betraktning ved vurdering av et eventuelt tilbakekall.

For det tredje, og kanskje viktigste, er hensynet til barnets beste hjemlet i Barnekonvensjonens (BK) artikkel 3, som er inkorporert i norsk rett med forrang fremfor annen lov.¹³³ Det heter i konvensjonens art. 3 pkt. 1:

¹³¹ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 233

¹³² Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 180

¹³³ Mrl. § 3

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.»¹³⁴

Ser vi hen til lovens forarbeider så uttaler departementet:

«Hensynet til eventuelle barn vil være ett av flere momenter som inngår i vurderingen av om et statsborgerskap skal tilbakekalles. Barnets statsborgerskap vil som hovedregel også blir tilbakekalt, når dette er ervervet ved søknad som biperson eller på annen måte innvilget som følge av at mor eller far ble innvilget norsk statsborgerskap. Grunnlaget for barnets norske statsborgerskap svikter når det er basert på et ugyldig vedtak om å innvilge mor eller far norsk statsborgerskap. Barnets situasjon må imidlertid vurderes kokret. Dersom mor eller far forblir norsk, selv om den annen av foreldrene får statsborgerskapet tilbakekalt, vil det ikke være adgang til å tilbakekalle barnets statsborgerskap i henhold til Europarådskonvensjonen av 1997 artikkel 7 nr. 2».¹³⁵

Sivilombudsmannen uttaler (26.04.2010):

«Hensynet til barnets beste må imidlertid her som på andre området vurderes i henhold til FNs barnekonvensjon og menneskerettsloven, og denne vurderingen bør synliggjøres i begrunnelse som gis».¹³⁶

Prinsippet om barnets beste er slik det fremgår av rettskildene jeg har presentert, gå ut på at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle vurderinger som vedrører barn.

Som nevnt tidligere er innvandringsregulerende hensyn så tungtveiende at utgangspunktet vil være tilbakekall av vedtak om statsborgerskap der hvor vilkårene for det er oppfylt.¹³⁷ Innvandringsregulerende hensyn vil derimot være av mindre betydning når foreldrene så langt som praktisk mulig har medvirket til å avklare sin identitet. Videre er det i vektleggingen av

¹³⁴ Mrl. Vedlegg 8 BK art. 3 pkt. 1 norsk oversettelse

¹³⁵ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 180

¹³⁶ SOM-2009-345

¹³⁷ UDIRS-2014-11

innvandringsregulerende hensyn av betydning fra hvilket tidspunkt i saksprosessen foreldrene har medvirket til å avklare sin identitet. Eller om vedkommende aktivt har motarbeidet avklaring av sin identitet. Disse forhold gjelder vurderingen av barnets tiknytning til riket der hvor foreldrene har oppgitt uriktige opplysninger, og som virkning får avslag på sin søknad om beskyttelse.¹³⁸ Det er derimot grunn til å tro at de samme vurderingsmomentene vil kunne anvendes i en forholdsmessighetsvurdering ved vurdering av tilbakekall av vedtak om statsborgerskap.

Som nevnt tidligere er innvandringsregulerende hensyn så tungtveiende at utgangspunktet vil være tilbakekall av vedtak om statsborgerskap der hvor vilkårene for det er oppfylt.¹³⁹ Innvandringsregulerende hensyn vil derimot være av mindre betydning når foreldrene så langt som praktisk mulig har medvirket til å avklare sin identitet. Videre er det i vektleggingen av innvandringsregulerende hensyn av betydning fra hvilket tidspunkt i saksprosessen foreldrene har medvirket til å avklare sin identitet. Eller om vedkommende aktivt har motarbeidet avklaring av sin identitet. Disse forhold gjelder vurderingen av barnets tiknytning til riket der hvor foreldrene har oppgitt uriktige opplysninger, og som virkning får avslag på sin søknad om beskyttelse.¹⁴⁰ Det er derimot grunn til å tro at de samme vurderingsmomentene vil kunne anvendes i en forholdsmessighetsvurdering ved vurdering av tilbakekall av vedtak om statsborgerskap.

Hvordan hensynet til barnets beste skal forstå vil variere et saksforhold til et annet. Relevante momenter i den konkrete forholdsmessighetsvurderingen, herunder hensynet til barnets beste, vil være omstendighetene rundt/tidspunktet for etableringen av familielivet med barnet, graden av utøvelse av familieliv, omsorgssituasjonen, på hvilken måte barnet har blitt hørt.¹⁴¹ Dette er noen momenter som gjelder i forhold til en utvisningssak men kan ses hen til i forhold til tilbakekallssaker.

Høyesterett fant i Maria-saken at UNE sitt vedtak innebar en krenkelse av hensynet til barnets beste i Grl. § 104 andre ledd, herunder også BK artikkel 3 nr. 1. Førstvoterende, dommer Bårdsen uttaler:

¹³⁸ UNEPN-2016-1 pkt. 8.4, jfr. utl. § 38

¹³⁹ UDIRS-2014-11

¹⁴⁰ UNEPN-2016-1 pkt. 8.4, jfr. utl. § 38

¹⁴¹ UNEPN-2016-3 pkt.2

Barnekomiteen fremhever i General Comment No. 14 at artikkel 3 nr. 1 gir en rett for det enkelte barn som er «directly applicable (self-executing) and can be invoked before a court», jf. avsnitt 6. Det fremheves samme sted at bestemmelsen dessuten virker som et tolkningsprinsipp, og gir preferanse for «the interpretation which most effectively serves the child's best interests». Artikkel 3 nr. 1 er også en prosedyrebestemmelse, i den forstand at avgjørelser som gjelder barn, både må vise at barnets interesser er identifisert, og hvordan de er veiet mot andre hensyn. I avsnitt 36-40 utdyper Barnekomiteen selve normen. Det fremgår at hensynet til barnet ikke er det eneste, og heller ikke alltid det avgjørende, jf. her også plenumsdommen i Rt-2012-1985 avsnitt 134-136. Men komiteen understreker at ved avveiningen mot andre interesser skal hensynet til barnets beste ha stor vekt - det er ikke bare ett av flere momenter i en helhetsvurdering: Barnets interesser skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen.¹⁴²

Den såkalte Maria-saken omhandlet utvisning av en kenyansk kvinne, med den følge at datteren, Maria på 4 år enten måtte bli med moren tilbake til Kenya eller bli igjen i Norge, hvor omsorgsvernet ville ta seg av henne. UDI og UNE ville utvise moren til Maria, til tross for at hun var norsk statsborger. Høyesterett satte til side utlendingsforvaltningens vedtak.

3.3 Skyldidentifiseringen mellom foreldrene og barn

Ordlyden i stbl. § 26 annet ledd er som følger:

«... hvis søkeren ... har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket»

Jeg tolker lovens ordlyd slik at det forutsettes at det er søkeren selv som må ha oppgitt de uriktige fakta. Det vil si at barn ikke kan rammes av uriktige opplysninger som er oppgitt av andre, herunder foreldre eller besteforeldre, og kan derfor heller ikke få sitt statsborgerskap tilbakekalt som følge av loven.

Dette støttes av Hans Petter Graver som i sin merknad til stbl. § 26 skriver: Ordlyden er klar, det er bare der hvor søkeren selv har gitt feil opplysninger at statsborgerskapet kan tilbakekalles

¹⁴² Rt. 2015 s. 93 premiss 65

på det grunnlag at det er bygget på uriktige opplysninger. Det er således i strid med ordlyden å identifisere barna med foreldrene. Hvis barna er født etter at foreldrene har fått norsk statsborgerskap, har de ervervet sitt statsborgerskap ikke etter søknad, men direkte etter lovens § 4. Folkeregisterets praksis er at dette statsborgerskapet "avregistreres" hvis forelderens senere fratras sitt norske statsborgerskap. Dette er åpenbart galt. Når barnet mister sitt statsborgerskap er dette et inngrep i barnets rettsstilling. Dette krever hjemmel i lov, en hjemmel som ikke finnes ut over ugyldighetsreglene. Det er vanskelig å se grunnlag for ugyldighet her, da barnet oppfylte vilkåret for statsborgerskap da det ble først, og et senere vedtak som tilbakekaller foreldrenes statsborgerskap endrer ikke det faktum at vedkommende hadde norsk statsborgerskap da barnet ble født.¹⁴³

Det grunn til å anta at de samme forhold gjelder for barn som også ikke er født i riket, men som har ervervet sitt statsborgerskap etter ankomst til Norge med sine foreldre.

I en sak¹⁴⁴, hvor utlendingen søkte om norsk statsborgerskap da han var 15 år, ble det lagt til grunn at det måtte foretas en skyldidentifisering mellom utlendingen og hans foreldre. Hans foreldres uriktige opplysninger om identitet, herunder nasjonalitet, ble vurdert av UNE som om han selv hadde gitt uriktige opplysninger i sin søknad. Utlendingens norske statsborgerskap ble tilbakekalt i medhold av hovedregelen om uriktige opplysninger i stbl. § 26 annet ledd. På vedtakstidspunktet for tilbakekall var utlendingen myndig. I vurderingen av om de objektive vilkår for tilbakekall var oppfylt ble det blant annet lagt vekt på uttalelser i forarbeidene knyttet til barns rettslige handleevne,¹⁴⁵ uttalelser i Butt mot Norge¹⁴⁶ om skyldidentifisering og Sivilombudsmannens uttalelse av 13.06.2014 vedrørende identifisering mellom søkeren og referansepersonen i familieinnvandringssaker.¹⁴⁷

Nevnte sak ble omgjort av UNE av eget tiltak i 2017. I omgjøringsvedtaket kom man frem til at denne skyldidentifiseringen likevel ikke kunne innfortolkes i bestemmelsen. Omgjøringen

¹⁴³ Merknad stbl. § 26 første avsnitt (lovdata)

¹⁴⁴ Vedtak unntatt offentlighet

¹⁴⁵ Ot.prp. nr. 41 (2004-2004) s. 197 og s. 235

¹⁴⁶ EMD 47017/09

¹⁴⁷ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 1-2

skyldes blant annet uttalelser knyttet til ordlydsfortolkningen av stbl. § 26 annet ledd, i HR-2016-2017-A, se premiss 46 flg.¹⁴⁸

I saker hvor vedkommende har selvstendig opptjent oppholdstid og ikke myndig på søknadstidspunktet, tilsier omgjøringen og Høyesterettsdommen ovenfor at det ikke foreligger grunnlag for tilbakekall for de tilfeller som gjelder uriktig identitet, selv om det kan sannsynliggjøres at utlendingen/barnet ble innvilget tillatelser og senere norsk statsborgerskap på uriktig identitet. Foreldrene har søkt om statsborgerskap for barnet og videre gitt uriktige opplysninger om identitet på vegne av barnet. Ettersom det er «søkeren» som må ha gitt uriktige opplysninger, kan ikke statsborgerskapet tilbakekalles. Dette er fordi barn ikke kan stilles til ansvar for uriktige opplysninger, jfr. Ot.prp. nr. 41 (2004-2004) s. 197 og s. 235.¹⁴⁹

Katrine Louise Johannesson skriver i sin merknad til § 26 annet ledd annet punktum, vedrørende tilbakekall av statsborgerskap når foreldre har gitt feil opplysninger: Statsborgerloven § 26 annet ledd annet punktum begrenser adgangen til å tilbakekalle statsborgerskap som er ugyldig etter første punktum fordi det er basert på uriktige eller ufullstendige opplysninger. Ordlyden tilsier at begrensningene gjelder de tilfeller hvor statsborgerskapet er basert på uriktige eller tilbakeholdne opplysninger som søkeren selv har gitt, og innebærer at det i slike tilfeller kreves forsett og at opplysningene eller fortielsene var vesentlige for innvilgelsen av statsborgerskapet. Begrensningen innebærer at hvis et barn har fått statsborgerskap etter en selvstendig søknad, det vil si uavhengig av om foreldrene har fått norsk statsborgerskap, og barnets statsborgerskap bygger på uriktige opplysninger som foreldrene har gitt i barnets søknad, så kan ikke barnets statsborgerskap tilbakekalles.¹⁵⁰

Videre uttaler hun: at dersom et barn har fått statsborgerskap som biperson, det vil si som følge av at mor eller far har fått norsk statsborgerskap, så vil barnets statsborgerskap kunne tilbakekalles hvis foreldrene får tilbakekalt sitt statsborgerskap fordi det bygger på uriktige opplysninger eller fortielser, jfr. stbl. § 17. Dette må sies å følge av stbl. § 26 annet ledd første punktum, og er også forutsatt i forarbeidene til statsborgerloven s. 180: «Barnets statsborgerskap vil som hovedregel også bli tilbakekalt når dette er ervervet ved søknad som

¹⁴⁸ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 2 andre avsnitt

¹⁴⁹ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 2 tredje avsnitt

¹⁵⁰ Merknad v/Johannesson stbl. § 26 første avsnitt (lovdata)

biperson eller på annen måte innvilget som følge av at mor eller far ble innvilget norsk statsborgerskap. Grunnlaget for barnets norske statsborgerskap svikter når det er basert på et ugyldig vedtak om å innvilge mor eller far norsk statsborgerskap». Dette er blitt fulgt opp i LB-2012-157918.¹⁵¹

Denne saken gjaldt gyldigheten av vedtak om tilbakekall av norsk statsborgerskap. I tingretten kom man frem til at vedtaket om statsborgerskap var ugyldig og at det dermed forelå grunnlag for å tilbakekalle. Saken ble deretter anket til lagmannsretten. Vedkommende sitt oppholdsgrunnlag i Norge var i relasjon med familieinngjenforening med sin far. Da farens statsborgerskap ble tilbakekalt på bakgrunn av ugyldig grunnlag fant man at vedkommende sitt statsborgerskap kunne også tilbakekalles.¹⁵²

I UDI i sitt vedtak av 16.07.2009 het det: Ettersom ditt oppholdsgrunnlag i Norge har vært avhengig av din far, og hans oppholdsgrunnlag er kjent ugyldig, medfører dette at også ditt grunnlag anses for å være ugyldig.¹⁵³ Lagmannsretten kom til samme resultat, men med en litt annerledes begrunnelse enn tingretten.

Ugyldighet slik som i LB-2012-157918, vil kunne inntre dersom barnets statsborgerskap er basert på oppholdstillatelse avledet fra mor eller far, typisk familieinnvandringstillatelser, og foreldrene får tilbakekalt sine tillatelser eller norske statsborgerskap på grunnlag av uriktige opplysninger. Det vises til at det normalt er et vilkår for å få norsk statsborgerskap at man har oppholdt seg i landet et visst antall år med oppholdstillatelser og fyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse. Hvis tillatelsene/statsborgerskapet til barnets foreldre blir tilbakekalt på grunn av uriktige opplysninger, vil barnets avledede tillatelser ha blitt gitt på feil faktisk grunnlag. Dette vil innebære at statsborgerskapsvedtaket til barnet er ugyldig.¹⁵⁴

3.4 Alminnelige forvaltningsrettslige regler (ugyldighet) – uriktig identitet

Ordlyden i stbl. § 26 annet ledd reiser spørsmålet om adgangen til tilbakekall av bipersoners statsborgerskap på grunn av uriktig identitet, der bipersonen fortsatt er barn. Hvordan denne adgangen vurderes fremgår blant annet i UNEs orientering til Justisdepartementet av

¹⁵¹ Merknad v/Johannesson svl. § 26 annet avsnitt (lovdata)

¹⁵² LB-2012-157918

¹⁵³ LB-2012-157918

¹⁵⁴ Merknad v/Johannesson svl. § 26 annet avsnitt

08.03.2017. Subsidiært legger UNE til grunn at det også er adgang til å tilbakekalle utlendingens norsk statsborgerskap i medhold av alminnelige forvaltningsrettslige regler, jfr. stbl. § 26 annet ledd første punktum, jfr. fvl. § 35 første ledd bokstav c. Viser til saken nevnt over i forrige punkt hvor UNE i sin vurdering la til grunn at utlendingens norske statsborgerskap var bygget på uriktig faktisk grunnlag, og at innvilgelsesvedtaket derfor var å anse som ugyldig. Det bemerkes at i denne saken var det innrømmet at oppgitt identitet i Norge var uriktig. I dette omgjøringsvedtaket fra 2017 kom UNE imidlertid til at norsk statsborgerskap innvilget til et barn på uriktig faktisk grunnlag ikke kan omgjøres etter fvl. § 35 første ledd bokstav c. Den manglende adgangen til tilbakekall for ugyldighetstilfellene skyldes begrensingen som fremgår direkte av hjemmelen:¹⁵⁵

«Tilbakekall av statsborgerskap som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket».

Forvaltningspraksisen viser at der det er sannsynliggjort at oppgitt identitet er uriktig, vil det objektive vilkåret om «uriktige opplysninger» alltid være oppfylt. Tilbakekallsadgangen fordrer imidlertid at feilen som ligger til grunn for vedtaket kan bebreides søkeren. Ettersom et barn ikke kan stilles til ansvar/bebreides for uriktige opplysninger er forvaltningen avgrenset fra å tilbakekalle i medhold av alminnelige forvaltningsrettslige regler, herunder blant annet ved ugyldighetstilfeller. Slik UNE ser det så gjelder avgrensingen kun tilbakekall av vedtak om norsk statsborgerskap, og ikke tilbakekall av oppholdstillatelser etter utl. § 63. Sistnevnte hjemmel oppstiller ikke samme begrensning. Viser til Høyesteretts ganske nylige uttalelser i Buga-dommen¹⁵⁶ at et vedtak med bakgrunn i uriktige fakta vil som hovedregel medføre ugyldighet etter forvaltningsretten, også for tredjepersoner slik Graver uttaler. Men han stopper der, Høyesterett fortsetter med å si at dette ikke er en unntaksfri bestemmelse, og at det enkelte vedtak må vurderes konkret. Jfr. uttalelsen: «Når det er aktuelt å statuere ugyldighet til ugunst for parten, har det blant annet betydning hvor lang tid som har gått og i hvilken grad parten har innrettet seg etter vedtaket, se Eckhoff/Smith, Forvaltningsrett, 10. utgave, 2014 side 463.»¹⁵⁷

¹⁵⁵ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 2 pkt. b

¹⁵⁶ HR-2016-2017-A

¹⁵⁷ HR-2016-2017-A premiss 73

3.5 Alminnelige forvaltningsrettslige regler (ugyldighet) – øvrige vilkår

Nok et vedtak truffet av UNE¹⁵⁸ omhandlet et barns statsborgerskap innvilget på bakgrunn av stbl. § 11, ble tilbakekalt med hjemmel i fvl. § 35 første ledd bokstav c. Denne saken gjaldt et såkalt «proformabarn», som var innvilget familiegjeningstillatelser med sin far. Med grunnlag i de samme forholdene ble barnet senere innvilget norsk statsborgerskap. Barnets far var innvilget opphold i Norge som følge av ekteskap med en norsk borger. Dette ekteskapet ble senere vurdert av UDI og UNE som et omgåelsesekteskap, og farens norske statsborgerskap ble tilbakekalt. Med dette ble det også besluttet tilbakekall av vedtak om statsborgerskap for barnet. Det norske statsborgerskapet var imidlertid ikke innvilget på bakgrunn av uriktige eller ufullstendige opplysninger.¹⁵⁹

Innvilgelsen skjedde derimot med grunnlag i oppfyllelse av vilkårene for permanent oppholdstillatelse, jfr. stbl. § 7 første ledd bokstav d. Men det følger av utl. § 62 første ledd bokstav b at vilkårene for de underliggende midlertidige oppholdstillatelsene må ha vært oppfylt i hele tillatelsesperioden. Videre var det også en forutsetning at oppholdstidkravet i stbl § 11, også var oppfylt. På innvilgelsestidspunktet la UDI til grunn at ovennevnte vilkår var oppfylt. Ettersom de midlertidige oppholdstillatelsene og den permanente oppholdstillatelsen ble gitt på feil faktisk grunnlag var barnets statsborgerskapsvedtak beheftet med en innholdsmangel.¹⁶⁰

UNE mener at gyldigheten av et statsborgerskap ikke kan vurderes helt løsrevet fra det grunnlaget (oppholdstillatelsene) det hviler på. De viser blant annet til følgende uttalelse i Ot. prp. nr. 46 (1986-1987) side 67-68, mener at denne uttalelsen blant annet støtter vår tolkning:¹⁶¹

«Ved tillatelser som er gitt etter reglene om familiegjening, er det familietilknytningen som er det avgjørende vilkår for at tillatelsen i det hele tatt er blitt gitt. Hvis oppholdsgrunnlaget, som er tilknytningen, faller bort og noe annet ikke finnes, vil det kunne få konsekvenser for tillatelsen på samme måte som når grunnlaget for en tillatelse svikter i andre tilfeller».

¹⁵⁸ Unntatt offentligheten

¹⁵⁹ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 3 pkt. c første avsnitt

¹⁶⁰ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 3 pkt. c andre avsnitt

¹⁶¹ Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 3 pkt. c tredje avsnitt

UNE fremhever videre sammenhengen i lovverket, sammen med hensynet til likhet, og at dette burde tale for at alle tilbakekallssaker bør vurderes likt, uavhengig av om statsborgerskapet i sin tid ble innvilget etter stbl. § 11 eller § 17. De sier også at det bør være avgjørende for om det skal være mulig å tilbakekalle i begge typetilfeller at tillatelsene som dannet grunnlag for innvilgelsen av statsborgerskapet ble innvilget på rett faktisk grunnlag.¹⁶² Lovens forarbeider¹⁶³ omtaler kun tilfeller som omfatter bipersoner, og skiller ikke mellom ervervelsesgrunnlaget for og dets betydning for en eventuell tilbakekallssak.

3.6 Konklusjon

Uklarhetene og motstridene mellom lov og forarbeidet er uheldig. Etter en naturlig forståelse av lovens ordlyd i stbl. § 26 annet ledd synes adgangen til å tilbakekalle der andre har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger på vegne av barn, å være avskåret. Mens forarbeidenes uttalelser resulterer i en mer utvidende adgang til å tilbakekalle. Denne rettsforståelsen har blitt fulgt opp av Borgarting lagmannsrett, i en sak som gjaldt «proformabarn». Barnet i denne saken fikk innvilget norsk statsborgerskap som biperson, på bakgrunn av at hans far var norsk statsborger. Viser til dommens side 13 til 14.¹⁶⁴

«(...)At riksborgerrettsloven § 6 annet ledd fulgte at det kunne gjøres unntak fra kravene i første ledd dersom "serlege grunner" forelå. Dette unntaket innebar i henhold til praksis at barn under 18 år kunne få innvilget norsk statsborgerskap dersom minst en av foreldrene var norsk statsborger og den av foreldrene som var norsk borger bodde samme med barnet og helt eller delvis hadde foreldreansvaret. For slike barn var det også et redusert krav til botid avhengig av alder på ankomsttidspunktet i forhold til kravet på 7 års botid. Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-28/99 punkt 2.2.1, 2.2.2 og 2.2.3, jf. punkt 5.1.1. Etter lagmannsrettens syn er det ikke tvilsomt at As statsborgerskap ble innvilget på dette grunnlag, og følgelig var avledet av at faren tidligere var blitt innvilget norsk statsborgerskap. At A ikke ble tatt med i farens søknad etter riksborgerrettsloven § 6 fjerde ledd, men at det i stedet ble sendt en egen søknad for A, endrer etter lagmannsrettens vurdering ikke på dette. Grunnen til at han ikke ble tatt med i farens søknad, var at A på dette

¹⁶² Brev fra UNE til Justis- og beredskapsdepartementet (08.03.2017) s. 3 pkt. c sjette avsnitt

¹⁶³ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)

¹⁶⁴ LB-2012-157918

tidspunktet ikke oppfylte bostedskravet til barn på hans alder. As søknad måtte derfor sendes på et senere tidspunkt når bostedskravet var oppfylt for hans del(...)».

«(...)Av forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c fremgår at forvaltningen har omgjøringsadgang dersom vedtaket må anses ugyldig. Det er videre ikke tvilsomt at uriktige eller bristende forutsetninger etter omstendighetene kan gi grunnlag for ugyldighet etter alminnelige forvaltningsrettslige regler. Det vises i denne sammenheng blant annet til Eckhoff/Smith, forvaltningsrett (9. utgave) side 332-333 hvor det uttales følgende om dette:

Også endringer i de faktiske forhold som de som nyter godt av vedtaket ikke har ansvar for, kan i visse tilfeller gi grunnlag for omgjøring ut fra synspunkter beslektet med privatrettens lære om bristende forutsetninger. Men ikke enhver brist i forutsetningene for vedtaket gir kompetanse til omgjøring. Her som ellers må det foretas en avveining. På den ene siden må det tas hensyn til hvor relevante og vesentlige endringene er, på den annen side må man se på hvor sterk interesse de private har i at vedtaket opprettholdes, og hvor viktig det er at folk kan innrette seg i tillit til vedtak av de art det gjelder.

I den foreliggende sak er bristen i forutsetningene svært relevant og vesentlig, da innvilgelsen av As statsborgerskap alene hvilte på forutsetningen om farens norske statsborgerskap. Dette trekker klart i retning av omgjøringsadgang i et slikt tilfelle. Videre fremgår det av statsborgerlovens forarbeider at lovgivers intensjon har vært at barnets statsborgerskap som hovedregel skal tilbakekalles i slike tilfeller (...)».

4 Avsluttende bemerkninger

4.1 Oppsummering og konklusjon

I denne avhandlingen har jeg sett på vilkårene for å kunne tilbakekalle på bakgrunn av stbl. § 26 annet ledd. Tilbakekall av vedtak om statsborgerskap når vedtaket er bygget på uriktig eller ufullstendige opplysninger forutsetter oppfyllelse av det objektive og det subjektive vilkår. Det objektive vilkår innebærer et krav om uriktig eller ufullstendig faktum. Det innebærer at vedtaket om statsborgerskap er fattet på bakgrunn av ugyldige premisser. Herunder finner vi også et krav om vesentlighet. Dette momentet omfatter opplysninger som er fortalt og fortiet om. For å vurdere dette vilkåret benytter vi oss av den ulovfestede ugyldighetslære, som sier at manglende eller uriktige opplysning må ha hatt innvirkning på vedtaket om statsborgerskap. Ved spørsmål vedrørende tilbakekall av vedtak om statsborgerskap vil det som regel alltid hatt en innvirkning på vedtaket der personen har holdt tilbake eller oppgitt uriktige opplysninger. Beviskravet tilfaller staten i de tilfeller det er tvil om sannsynlighetsovervekt. Med bakgrunn i LB-2014-32202, kan vi si at det er et skjerpet beviskrav som gjelder i tilbakekallssaker som omhandler statsborgerskap.

Deretter har vi det subjektive vilkår. Kravet forutsetter at det er søkeren selv om aktivt har fortalt eller fortiet om vesentlige fakta mot bedre vitende. Her forutsetter lovgiver at handlingen er foretatt med forsett. Altså om søker mot vel vitende oppga gale fakta. Her bruker vi strafferettens forsettsbegrep, da det ikke er uttalt av forarbeidene hvordan begrepet forsett skal forstås.

Som et separat moment i en vurdering om tilbakekall er forvaltningsskjønnet. Det er opp til forvaltningens skjønn å vurdere om adgangen til å tilbakekalle skal benyttes.¹⁶⁵ Dette innebærer at adgangen til tilbakekall er skjønnsmessig, og er ingen plikt for utlendingsmyndighetene.¹⁶⁶ Utlendingsmyndighetene vil aldri stå helt fritt til å bestemme om en avgjørelse skal treffes, eller hva den skal gå ut på – hvis den blir truffet. Utgangspunktet vil være at tilbakekall ikke anses som et uforholdsmessig tiltak overfor den det gjelder dersom han/hun mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger som har vært avgjørende for tillatelsen. I spørsmålet om tilbakekall er uforholdsmessig for søkeren, legges det avgjørende vekt på allmennpreventive hensyn og

¹⁶⁵ NOU 2015:4 s. 21 pkt. 3.4.4

¹⁶⁶ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 1

utlendingsmyndighetenes behov for kontroll med at utlendingers opphold i landet er i samsvar med gjeldende regelverk, enten det er utlendingsloven eller statsborgerloven.¹⁶⁷

Når alle de overnevnte vilkår er oppfylt er hovedregelen at vedtaket om statsborgerskap skal tilbakekalles.

Bestemmelsene om tap av norsk statsborgerskap må ses på bakgrunn av de internasjonale forpliktelser Norge har. Dette er særlig aktuelt om tilbakekallet medfører tap av oppholdsgrunnlag og eventuelt utvisning, eller om personen etter tilbakekallet kan bli i Norge på annet grunnlag. Den mest sentrale internasjonale rettskilden vi har vedrørende saker om statsborgerskap, er Europarådskonvensjonen av 1997. Ellers har vi EMK artikkel 8 som også er svært sentral. Denne bestemmelsen hjemler retten til respekt for privatliv og familieliv. Ved vurderingen av om denne bestemmelsen er krenket, vil EMD først ta stilling til om det foreligger et inngrep i den enkeltes privatliv eller familieliv. For at tap av statsborgerskap skal være forholdsmessig må det også være forenlig med ikke bare de internasjonale rammer vi har, men også Grunnloven § 102 som hjemler retten til respekt for privatliv og familieliv.¹⁶⁸ En slik vurdering må ses i sammenheng med om tilbakekallet medfører tap av oppholdstillatelse og eventuelt utvisning, eller om personen etter tilbakekallet kan bli i Norge på annet grunnlag.

I saker om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap der andre har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger på vegne av barn, så er utgangspunktet ikke tilbakekall etter lovens ordlyd. Men etter hva man kan tolke av forarbeidene så taler det for en utvidende tolkning av loven, hvor da tilbakekall av barns statsborgerskap vil være utgangspunktet. Forvaltningslovens § 35 første ledd bokstav c vil ikke være aktuell i saker hvor barn er involvert, da de begrenses etter stbl. § 26 annet ledd annet punktum, som forutsetter subjektiv skyld. I disse saker er prinsippet om barnets beste sentralt. Dette vil være et tungtveiende moment i en vurdering.

4.2 Avsluttende betraktninger: komparative perspektiver

Vi kan se klare rettspolitiske argumenter mot dagens praksis når det gjelder tilbakekall av statsborgerskap. I innstillingen til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen, hvor alle Stortingets partier er representert, kan man se argumenter og forslag til forbedringer og

¹⁶⁷ UDIPN-2017-3 pkt. 4 avsnitt 5

¹⁶⁸ LOV-1814-05-17 (Grunnloven)

ytterligere bemerkninger til stbl. § 26 annet ledd. Formålet er å sikre rettssikkerheten i saker som gjelder tilbakekall av statsborgerskap. Hovedforslaget dreier seg om innføring av en eventuell foreldelsesfrist og at tilbakekall etter nevnte hjemmel skal skje ved dom. Mange politikere mener at mangel på en foreldelsesfrist på tilbakekallsfeltet medfører usikkerhet. Videre ber stortinget regjeringen om å forslå nødvendige lovendringer for å presisere at barn og barnebarn ikke kan miste statsborgerskapet som følge av feil begått av foreldre eller besteforeldre. Eventuelle unntak og avgrensinger med hensyn til umyndige barn må utredes og vurderes nærmere i lovarbeidet.¹⁶⁹

Jussbuss uttaler:

«For mange norske statsborgere innebærer dagens praksis en usikkerhet hva gjelder eget statsborgerskap.

Hvis adgangen til å tilbakekalle statsborgerskap skal videreføres, må det i det minste innføres en foreldelsesfrist.

På ett eller annet tidspunkt skal man ikke lenger være usikker på egen rettsstilling.

En foreldelsesfrist vil konkretisere forholdsmessighetsvurderingen. Her har politikerne mulighet til å sette en terskel for når det uansett blir uforholdsmessig å tilbakekalle et statsborgerskap. Jussbuss håper muligheten gripes, slik at norske borgere kan være trygge på sin tilknytning til riket gjennom statsborgerskapet.»¹⁷⁰

Justis- og beredskapsdepartementet har i en instruks bedt regjeringen avvende saksbehandling av tilbakekallelser av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd, inntil regelverket er endret. De har en generell adgang til å instruere UDI.¹⁷¹ Viser til någjeldende instruks GI-11/2017. Dette innebærer at det ikke skal fattes vedtak om tilbakekall, og sakene skal heller ikke utredes. Videre er utlendingsmyndighetene også instruert om å berostille relaterte saker.¹⁷²

¹⁶⁹ Innst. 269 S – Dokument 8:33 (2016-2017)

¹⁷⁰ Juristkontakt.no

¹⁷¹ Ot.prp. nr. 71 (2005-2006) s. 8-9

¹⁷² GI-11/2017

Norge er et land med størst adgang til å tilbakekalle et statsborgerskap, sammenlignet med våre nordiske naboland og andre europeiske land. Enkelte land har ingen tilbakekallsadgang i det hele tatt, mens et fåtall har hjemmel for å tilbakekalle ved ulike straffbare handlinger.

I ot.prp. nr. 41 sa utvalget at departementet mente fortsatt at nordisk samarbeid var av betydning. Departementet var av den oppfatning at det fortsatt var av betydning ved utforming av forslag til nye norsk statsborgerlovgivning å se hen til hva som gjelder i de øvrige nordiske land. Dette til tross for at hensynet til nordisk rettsenhet ved utforming av lovregler på statsborgerrettens område synes å ha mistet mye av sin betydning.¹⁷³

Svensk statsborgerskap kan ikke tilbakekalles. Dette er derimot ikke hjemlet i svensk statsborgerlov, men i en bestemmelse i «regjeringsformen» kapittel 2 §7. Regjeringsformen er en av Sveriges tre grunnlover, og inneholder bestemmelser om statsforfatningen og rikets styre. Den svenske regjeringen nedsatte imidlertid et utvalg som skulle vurdere om det bør innføres adgang til å tilbakekalle svensk statsborgerskap (Dir. 2004:126). Bakgrunnen for denne utredningen var de mange bestikkelser i flere tilfeller hvor Migrationsverket hadde innvilget svensk statsborgerskap.¹⁷⁴ Utvalget uttaler i sin utredning:

"I Danmark, Finland och Norge är det möjligt att även återkalla medborgarskapsbeslut som på felaktiga grunder har förvärvats genom anmälan. Det är en fördel om de svenska bestämmelserna i detta avseende harmoniserar med motsvarande bestämmelser i nämnda länder." ¹⁷⁵

Videre foreslår utvalget at en beslutning om svensk statsborgerskap skal kunne tilbakekalles dersom personen bevisst har unnlatt å dele informasjon av vesentlig betydning for vedtaket.¹⁷⁶

I Danmark har man adgang til å tilbakekalle når statsborgerskapet er oppnådd ved svik. Dette fremgår av statsborgerloven § 8 A. Her uttaler man:

¹⁷³ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 17

¹⁷⁴ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177

¹⁷⁵ SOU 2006:2 pkt. 14.3

¹⁷⁶ SOU 2006:2 pkt. 14.4.1

«Den, der i forbindelse med sin erhvervelse af dansk infødsret har udvist svigaktigt forhold, herunder ved forsætligt at afgive urigtige eller vildledende oplysninger eller fortie relevante oplysninger, kan ved dom frakendes infødsretten, hvis det udviste forhold har været bestemmende for erhvervelsen.»¹⁷⁷

Også etter finsk statsborgerlov finner man en bestemmelse om tilbakekall der søkeren har opptrådt svikaktig. Dette fremgår av finsk statsborgerlov § 33, hvor en person kan miste sitt statsborgerskap som er ervervet etter søknad eller melding. For å kunne tilbakekalle må vedkommende ha gitt vesentlig uriktige eller villedende opplysninger om sin identitet, nasjonalitet eller annen vesentlig uriktig eller villedende opplysninger, eller hemmeligholdt en vesentlig omstendighet av betydning for vedtaket om finsk statsborgerskap. I likhet med for eksempel Tyskland har man en foreldelsesfrist på 5 år i Finland.¹⁷⁸

I Tyskland har man åpnet for å tilbakekalle et statsborgerskap der søkeren har oppgitt gale eller mangelfulle opplysninger, jfr. tysk statsborgerlov § 35 første ledd. Men tilbakekall kan kun finne sted dersom det er mindre enn 5 år siden statsborgerskapet ble innvilget, jfr. tysk statsborgerlov § 35 annet ledd.¹⁷⁹

I Nederland er det mulighet for å tilbakekalle et vedtak om statsborgerskap ved ulike straffbare handlinger. Det er har imidlertid ikke vært noen saker de siste tre tiår. Det samme gjelder i Frankrike, men det forutsettes at vedkommende har gjort ulike straffbare handlinger. Også her har det vært få tilbakekallssaker.¹⁸⁰

Etter belgisk rett kan et statsborgerskap fratras dersom det er ervervet ved svindel, altså ved å oppgi feil informasjon eller liknende. Proformaekteskap kan også føre til tilbakekall av statsborgerskap. Bestemmelsene er begrenset etter ervervsform. Det vil si at dersom statsborgerskapet er ervervet ved fødsel eller adopsjon gjennom en belgisk forelder er det ikke adgang for tilbakekall. Videre er det heller ikke adgang til å tilbakekalle et statsborgerskap der personen fikk belgisk statsborgerskap etter spesielle regler som gjelder for barn født i Belgia av

¹⁷⁷ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s.177

¹⁷⁸ Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) s. 177-178

¹⁷⁹ NOU 2015: 4 s. 56.

¹⁸⁰ NOU 2015: 4 s. 55-58, jfr. Representantsforslag 33 S (2016-2017)

utenlandske foreldre som også ble født i Belgia. Det er også oppstilt et vilkår om at vedkommende det gjelder ikke blir statsløs ved et eventuelt tilbakekall, med mindre statsborgerskapet er ervervet ved å oppgi falske opplysninger eller liknende. I motsetning til Norge for øyeblikket, så skjer tap av statsborgerskap ved dom i Belgia.¹⁸¹

Etter irsk regelverk kan et statsborgerskap tilbakekalles. Det kan skje der statsborgeren har fått statsborgerskapet ved søknad, og har brutt troskap og lojalitet til landet, jfr. irsk statsborgerlov § 19 (1) b. Ulikt andre lands praksis skal tilbakekallet skje ved et administrativt vedtak fattet av justisministeren. Videre foreligger det ingen praksis for tilbakekall etter disse reglene i Irland.¹⁸²

Til sammenligning med norsk regelverk ser vi at de ulike landene dekker bare enkelte forhold for når tilbakekall kan skje. Mens på den andre siden har vi i Norge, en bestemmelse om tilbakekall ved flere ulike situasjoner. Så klart er dette hensiktsmessig og i tråd med statens behov for streng håndhevelse og korrekt informasjon i alle saker. Men det er ikke like heldig når det er et større antall mennesker som bli berørt. Norsk praksis synes å være for streng og konsekvent. Utgangspunktet er at vi tilbakekaller når vilkårene for tilbakekall er til stede, med mindre særlige forhold tilsier noe annet, uttaler UDI.¹⁸³ Det kan diskuteres hvorvidt dette er tilstrekkelig. En avgjørelse om tilbakekall av vedtak om statsborgerskap er et så inngripende vedtak, at det skulle tilsi strengere krav til hva «med mindre særlige forhold tilsier noe annet» skulle innebære. Etter hva som kommer frem av de aktuelle rettskildene på området ser vi at det skal svært mye som skal til for at vedtak om tilbakekall er uforholdsmessig for søkeren der hvor han eller hun har oppgitt uriktige eller manglende opplysninger.

¹⁸¹ NOU 2015: 4 s. 57

¹⁸² NOU 2015: 4 s. 58

¹⁸³ UDIRS-2014-11

5 Litteraturliste

Lovgivning og forskrift

1814	LOV-1814-05-17	Kongeriket Noregs grunnlov
1924	LOV-1924-08-08-3	Lov om norsk statsborgerrett (statsborgerloven av 1924)
1950	LOV-1950-12-08-3	Lov om norsk riksborgarrett (statsborgerloven av 1950)
1967	LOV-1967-02-10	Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)
1999	LOV-1999-05-21-30	Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)
2005	LOV-2005-05-20-28	Lov om straff (straffeloven)
2005	LOV-2005-06-10-51	Lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)
2006	FOR-2006-06-30-756	Forskrift om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften)
2008	LOV-2008-05-15-35	Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Internasjonale konvensjoner

FN-konvensjonen av (Haag-konvensjonen)	Haag, 12. april 1930
Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK)	Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4. november 1950
De forente nasjoners internasjonale konvensjon om barnets rettigheter, (BK)	Convention on the Rights of the Child, 20. november 1989
Den europeiske konvensjon om statsborgerskap (Europarådkonvensjonen)	European Convention on Nationality, Strasbourg, 6. november 1997

Rettspraksis

Høyesterettsdommer [sitert fra lovdata.no]

Rt. 1982 s. 241

Rt. 2002 s. 683

Rt. 2015 s. 93

HR-2016-2017-A (Buga-dommen)

HR-2017-2078-A

Lagmannsrettsdommer [sitert fra lovdata.no]

LB-2012-106104, 03.01.2013

LB-2012-157918, 06.03.2014

LB-2014-32202, 03.02.2015

LB-2016-164672, 12.10.2017

Tingrettsdommer [sitert fra lovdata.no]

TOSLO-2016-156090, 12.03.2017 (Mahad-saken / Djibouti-saken)

Internasjonale dommer

Butt v. Norge The European Court of Human Rights,
Strasbourg, 04.12.2012, EMD 47017/09

Sivilombudsmannens uttalelser

SOM-2009-345, 26.04.2010 Statsborgerskap for barn – spørsmål om uavklart
identitet. (Utlendingssaker).

Forarbeider og andre offentlige dokumenter

NOU 2000: 32 *Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap*
(*statsborgerloven*), Justis- og politidepartementet,
JD, 21.12.2000

NOU 2015: 4 *Tap av norsk statsborgerskap*, Barne-,
likestillings- og inkluderingsdepartementet,
05.09.2014

- Ot.prp. nr. 46 (1986-1987) *Om lov om utlendingers adgang til rikket og deres opphold her (utlendingsloven), Justis- og politidepartementet, 10.04.1987*
- Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) *Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven), Kommunal- og regionaldepartementet, 07.01.2005*
- Ot.prp. nr. 71 (2005-2006) *Om lov om endringer i statsborgerloven mv. (endrede styringsforhold mv.), Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 05.05.2006*
- Prop. 146 L (2016-2017) *Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak), Endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser)*
- Dokument 8:33 S (2016-2017) *Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen, Heidi Greni, Marit Arnstad, Kari Henriksen, Rasmus Hansson, Trine Skei Grande og Andre N. Skjelstad om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap, 10.01.2017*
- Innst. 269 S (2016-2017) *Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen, Heidi Greni, Marit Arnstad, Kari Henriksen, Rasmus Hansson, Trine Skei Grande og Andre N. Skjelstad om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap. (Med vedlegg 1. Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråd Sylvi*

*Listhaug til kommunal- og forvaltningskomiteen,
datert 20. februar 2017), Oslo, 02.05.2017*

Rundskriv / praksisnotater / internmeldinger / instruksjer / uttalelser

- Utlendingsdirektoratet (2014) *Retningslinjer for behandling av meldinger om statsborgerskap, søknader om å beholde statsborgerskap og vurdering av tap av norsk statsborgerskap, UDIRS-2014-11, 28.05.2014*
- Utlendingsnemnda (2016) *Rapport til Justis- og beredskapsdepartementet om utf. § 8-5 Lengeværende barn (varig ordning), UNEPN-2016-1, 18.01.2016*
- Utlendingsdirektoratet (2017) *UDIs oppgaver i tilbakekallssaker, UDIIM-2017 3, 20.08.2017*
- Utlendingsdirektoratet (2017) *Praksisnotat fra Utlendingsdirektoratet, Tilbakekall av midlertidig oppholdstillatelse gitt etter familieinnvandringsregelverket, jfr. utl. § 63 første ledd, UDIPN-2017-3, 14.03.2017*
- Justis- og beredskapsdepartementet (2017) *Instruks om berostillelse av saker om tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd, GI-2017-1, 06.02.2017*
- Justis- og beredskapsdepartementet (2017) *Instruks om berostillelse av saker om tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd, GI-2017-9, 25.07.2017*
- Justis- og beredskapsdepartementet (2017) *Instruks om berostillelse av saker om tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd, GI-2017-11, 12.12.2017*

Brev fra UNE til
Justis- og beredskapsdepartementet

Orientering om hjemmelsgrunnlagene i saker om tilbakekall av norsk statsborgerskap for barn i medhold av statsborgerloven § 26 annet ledd, 08.03.2017, funnet via denne linken:
<https://www.une.no/contentassets/4285b9714d5e4d0cb71ed9f8976708fb/brev-til-justis--og-beredskapsdepartementet.pdf>

[Sitert 20.04.2018]

Juridisk litteratur / teori

Andenæs (2016)

Andenæs, Johs., *Alminnelig strafferett*, 6. utgave, Oslo, 2016

Eckhoff/Smith (2014)

Eckhoff, Torstein og Eivind Smith, *Forvaltningsrett*, 10. utgave, Oslo, 2014

Eskeland (2015)

Eskeland, Ståle, *Strafferett*, 4. utgave, Oslo, 2015

Graver (2015)

Graver, Hans Petter, *Alminnelig forvaltningsrett*, 4. utgave, Oslo, 2015

Nettsteder

Store Norske Leksikon

<https://snl.no/statsborgerskap>

[sitert 20.02.2018]

Jusleksikon

<https://jusleksikon.no/wiki/Rettskilde%C3%A6re>

[sitert 09.04.2018]

UDI

<https://www.udi.no/aktuelt/tilbakekall-av-statsborgerskap/>

[sitert 26.01.2018]

<https://www.udi.no/ord-og-begreper/proformaekteskap/>

[siteret 28.03.2018]

<https://www.udi.no/ord-og-begreper/utvisning/>

[siteret 02.04.2018]

UNE

<https://www.une.no/sakstyper/tilbakekall/>

[siteret 02.04.2018]

<https://www.une.no/contentassets/4285b9714d5e4d0cb71ed9f8976708fb/brev-til-justis--og-beredskapsdepartementet.pdf>

[siteret 16.04.2018]

Jusinfo

<http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1285/1354/1355#item10684> - forhåndsvarsling

[siteret 02.04.2018]

<http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1285/1340/1341> - innvirkning på vedtakets innhold

[siteret 13.04.2018]

<http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/1285/1326/1328> - likebehandlingsprinsippet

[siteret 17.04.2018]

Jussbuss

<http://www.juristkontakt.no/i/2017/3/juko-2017-03b-898>

[siteret 20.04.2018]

Avisartikler

VG

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/asyl-debatten/udi-vurderer-aa-tilbakekalle-500-norske-statsborgerskap/a/23898521/>

[siteret 27.03.2018]

<https://www.aftenposten.no/norge/i/bPgJd/Jusprofessor-Ikke-nok-a-se-pa-id-juks-for-a-miste-statsborgerskap>

[siteret 27.03.2018]

<https://www.aftenposten.no/norge/i/Q475W/Elde-n-om-Mahad-saken--Ulovlig-a-gjore-noen-statslos>

[siteret 27.03.2018]

Svenske rettskilder

SOU 2006:2

Betänkande av Utredningen om omprövning av Medborgarskap, Stockholm, 2006

<https://data.riksdagen.se/fil/E8721C95-FCF3-4E8E-9A53-6B70C754F240>

[Siteret 25.03.2018]